

Bibliotekarz

P₅ 3

1974
ROK XLI
WARSZAWA

**CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH
ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY**

TREŚĆ

J. Burakowski. Książka, biblioteki i czytelnictwo w „Prognozie rozwoju kultury polskiej do roku 1990”	65
J. Skiwska. Normalizacja statystyki bibliotecznej	68
J. Galczyński. Zadania, kierunki działalności i perspektywy rozwoju Sekcji Informacji Naukowej Biblioteki WSM w Szczecinie	73
M. Hilchen. Działalność wydawnicza wielkomińskiej biblioteki publicznej na przykładzie MBP im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi	79
Nasi czytelnicy piszą Radomskie Dni Książki pisarzy Kielecczyny (21-22 XI 1973) (L. Holzer)	82
Przegląd piśmiennictwa	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie (elBe)	82
Wydawnictwa bibliograficzne a metoda bibliografii (J. Błuszkowski, R. Kalbarczyk: <i>Publikacje o środowisku studenckim. Bibliografia za lata 1960-1970</i> . Warszawa 1973. Rec.: C. Duninowa)	85
Kronika krajowa i zagraniczna (L. B. oraz Z. K.)	91
Z życia SBP (E. Pawlikowska)	95

CONTENTS

— Book, libraries and reading in the „Prognosis of the polish culture development until 1990 year”	65
— Library statistic normalization	68
— Tasks, trends and perspective of development of the Science Information Section of the Naval High School in Stettin	73
— Publishing activity of the City Public Library in Łódź	79
Reviews of books and articles	
Problems of libraries and reading in the press	82
Domestic and foreign chronicle	91

СОДЕРЖАНИЕ

— Книга, библиотеки и чтение в „Прогнозе развития полской культуры по 1990 г.”	65
— Нормализация библиотечной статистики	68
— Задачи, направления деятельности и перспективы развития отделения научной информации Библиотеки Морского ВУС в щецине	73
— Издательская деятельность массовой библиотеки большого города	79
Обзор литературы	
Проблемы библиотек и чтения в печати	82
Внутренняя и зарубежная хроника	91

REDAGUJE KOMITET: T. Bruszewski, St. Jeżyński, M. Drzewiecki, H. Kamińska, J. Kołodziejska (red.), J. Maj (sekr. red.), K. Podhorski, D. Ostaszewska, A. Sitarska.

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 3

WARSZAWA

ROK XLI

JAN BURAKOWSKI

Woj. i Miejska Biblioteka Publiczna
Olsztyn

KSIAŻKA, BIBLIOTEKI I CZYTELNICTWO W „PROGNOZIE ROZWOJU KULTURY POLSKIEJ DO ROKU 1990”¹

Zgodnie z uchwałami VI Zjazdu PZPR, władze państwowe podjęły wielostronne kroki zmierzające do udoskonalenia procesów planowania rozwoju życia społecznego i gospodarczego kraju. Specjalne miejsce przypada w tym zakresie prognozowaniu. Rzetelnie, na naukowych podstawach opracowane prognozy, uwzględniające przewidywany rozwój demograficzny kraju, tendencje rozwoju gospodarczego, naukowego, społecznego i kulturalno-oświatowego — są niezbędne dla prawidłowego opracowania planów perspektywicznych i wieloletnich. W związku z tym w 1971 r. podjęto również prace nad opracowaniem prognozy rozwoju kultury do 1990 r. Opracowaniem prognozy zajęła się specjalna Komisja powołana przez Ministra Kultury i Sztuki i pracująca pod jego bezpośrednim kierownictwem. Ogółem w jej pracach uczestniczyło bezpośrednio ponad 100 osób — socjologów oraz teoretyków i praktyków kultury. Na zlecenie Komisji przygotowano 49 opracowań szczegółowych, ukazujących stan poszczególnych dziedzin kultury i sztuki, aspekty organizacyjne i ekonomiczne działalności kulturalnej oraz tendencje rozwojowe kultury. Wśród tych opracowań dwa dotyczą bezpośrednio bibliotek i czytelnictwa: J. Ankudowicz: *Zasięg społeczny czytelnictwa i kultury czytelnictwa*; J. Kołodziejaska: *Główne tendencje rozwojowe współczesnego bibliotekarstwa w świecie oraz Stan obecny bibliotekarstwa w Polsce*. Wstępne propozycje i pierwsze wersje opracowania dyskutowane były w zespołach roboczych, zasięgano również opinii przedstawicieli środowisk kulturalnych w poszczególnych województwach. Ostateczną wersję prognozy otrzymaliśmy w połowie 1973 r. w formie obszernego 139-stronicowego opracowania. Prognoza składa się z 5 części. Dwie pierwsze („Wartości i cele kultury socjalistycznej” i „Siły motoryczne i obiektywne warunki rozwoju kultury”) formułują ogólne przewidywania co do celów i miejsca kultury w rozwoju socjalistycznej Polski oraz wskazują na podstawowe przesłanki przewidywanego rozwoju kultury.

¹ Prognoza rozwoju kultury polskiej do roku 1990. Wwa 1973 Min. Kultury i Sztuki — Komisja Prognozowania przy Ministrze Kultury i Sztuki s. 189.

Szczególnie interesująca jest dla nas część III: „Główne problemy rozwoju twórczości i uczestnictwa w kulturze”, próbująca ukazać konkretne perspektywy i przesłanki rozwoju twórczości oraz upowszechnienia kultury w naszym kraju. Część IV: „Rozwój stosunków kulturalnych Polski z zagranicą” wskazuje na przewidywany wpływ kontaktów międzynarodowych, na rozwój kultury w naszym kraju oraz potrzeby wynikające z przewidywanego ruchu turystycznego, rozwoju środków masowego przekazu itd. Wreszcie część V: „Przemiany systemu sterowania kulturą” wskazuje na przewidywane kierunki doskonalenia systemu sterowania i zarządzania kulturą — konieczne dla osiągnięcia celów sformułowanych w cz. I-IV.

Prognoza przewiduje w najbliższych dziesięcioleciach dynamiczny rozwój kultury, wynikający między innymi z takich przesłanek jak: wzrost poziomu wykształcenia (w latach 1970-90 odsetek osób w wieku powyżej 20 lat z wykształceniem co najmniej średnim wzrośnie z 26% do 54-68%), powiększanie się rozmiarów wolnego czasu, wzrost poziomu zamożności i rozwój technicznych urządzeń umożliwiających korzystanie z dóbr kulturalnych. Prognoza wypowiada się kategorycznie przeciwko modnym do niedawna ciągotom do „ekonomizacji kultury” i zaleca prowadzenie polityki kulturalnej zmierzającej do skutecznego zapobiegania ewentualnym niekorzystnym skutkom społecznym rozwoju cywilizacji przemysłowej typowym dla „zachodnich społeczeństw konsumpcyjnych”.

W dziale II i III sporo miejsca zajmują problemy czytelnictwa. Nie przewiduje się ograniczenia w przyszłości roli słowa drukowanego, książki i czytelnictwa — a wręcz przeciwnie dalszy rozwój i poszerzenie ich społecznego zasięgu. Przewidywanie to opiera się na kilku przesłankach.

Po pierwsze — czytanie pozostanie nadal jednym z głównych źródeł zdobywania informacji. A zatem rozwój czytelnictwa będzie funkcją rozwoju rewolucji naukowo-technicznej i oświaty permanentnej. Można się liczyć z gwałtownym wzrostem wszelkiego typu literatury fachowej.

Po drugie — typ szkoły wszelkich stopni oparty jest na słowie, druku, pisaniu i czytaniu. Zarówno więc doświadczenia historyczno-kulturalne, jak obecny i przyszły proces nauczania związane są z kulturą słowa drukowanego. Najbardziej nowoczesne środki audiowizualne będą musiały dostosowywać się do istniejącego układu kulturalnego, istniejących nawyków i aspiracji kulturalnych silnie związanych z książką.

Po trzecie — obecnie panujący typ kultury artystycznej charakteryzuje się dominacją kultury literackiej. Zarówno szkoła, jak instytucje pozaszkolne działające na rzecz wprowadzenia odbiorcy do kultury narodowej i światowej opierają te działania na upowszechnianiu zainteresowań literaturą, na uczeniu czytania książek. Jeżeli taki jest punkt wyjścia — to umasowienie środków audiowizualnych nie jest jednoznacznie związane z wystąpieniem działań kulturalnych konkurencyjnych wobec kultury literackiej.

Po czwarte — socjalistyczna polityka kulturalna zmierza i będzie zmierzać w przyszłości do takiego wykorzystania zarówno tradycyjnych, jak i najbardziej nowoczesnych technik przekazu, które służyć będą

wszelkiernej stronie rozwoju osobowości jednostki i kulturalnej aktywizacji społeczeństwa. Dążenie do zharmonizowania rozwoju różnych typów wyobraźni, związanych z różnymi — słownymi, drukowanymi, obrazowymi i dźwiękowymi — formami wyrazu jest zatem zgodne z modelem kultury socjalistycznej, obcej wszelkiej jednostronności, kultury różnorodnej i wieloaspektowej, wykorzystującej dla celów ideowych i estetycznych wszelkie możliwe środki wyrazu.

Prognoza konstatuje negatywny wpływ na rozwój czytelnictwa w Polsce zapóźnień w produkcji książek (aktualnie najniższe wskaźniki w grupie państw socjalistycznych) i podkreśla zasługi bibliotek dla rozwoju w tych warunkach czytelnictwa oraz duże potencjalne możliwości dalszego rozwoju w tym zakresie. »... stały, choć zbyt powolny rozwój bibliotek wpływa na rozszerzenie się nawyków czytelniczych. Możliwości dalszego rozwoju uczestnictwa kulturowego w tej dziedzinie, przy sprzyjających warunkach, są bardzo duże« — s. 93). Zakłada też, że — w związku z procesami społecznymi i kulturowymi zasygnalizowanymi wcześniej — wzrośnie recepcja zarówno literatury naukowej i fachowej, jak i beletrystycznej, i konstatuje w związku z tym: »Biorąc pod uwagę wpływ tych dwóch czynników, można założyć, że względnie systematyczne czytelnictwo będzie obejmowało ponad połowę osób dorosłych« (s. 96).

Przewiduje się w dalszym ciągu decydujące znaczenie wypożyczania w bibliotekach dla rozwoju czytelnictwa. »Jeśli po 1980 r., do którego istnieje już dość skonkretyzowany plan, nie nastąpi zasadnicza zmiana systemu wydawniczego i cen książek, należy oczekiwać, że i do 1990 r. utrzyma się w naszych warunkach znaczenie bibliotecznego czytelnictwa« (s. 96).

Prognoza przyczyni się niewątpliwie do uczulenia opinii publicznej na sprawy rozwoju kultury i wykrystalizowania, a tym samym udoskonalenia poglądu naczelnych władz na zrationalizowanie planowania i zarządzania. A wnioski dla nas, bibliotekarzy? Potwierdzona raz jeszcze w *Prognozie* społeczna waga działalności bibliotek, zobowiązuje nas do dynamizowania ich działalności, opracowywania coraz doskonalszych form działalności.

Podkreślając wszelkie pozytywy *Prognozy* i jej znaczenie dla kształtowania poglądów społeczeństwa na rolę i perspektywę rozwoju książki i czytelnictwa w całokształcie rozwoju kultury, nie sposób pominąć jednak refleksji, że lektura tego dokumentu budzi w czytelniku (i chyba nie tylko bibliotekarzu) pewien niedosyt. W całym dokumencie dominują przesłanki prognozowania nad samym właściwym prognozowaniem. Wiele interesujących, lecz bardzo ogólnikowych sugestii prosi się o nieco bardziej konkretne zarysowanie (szczególnie z zakresu ekonomiki i organizacji działalności kulturalnej). Niekonsekwencją wydaje się fakt, że *Prognoza* — z jednej strony — podkreśla decydującą rolę słowa drukowanego dla działalności oświatowej i kulturalnej, a jednocześnie poświęca książce i czytelnictwu niewiele miejsca w porównaniu z niektórymi innymi dziedzinami. Również problematyka poszczególnych instytucji kulturalnych i form oddziaływania kulturalnego nie zawsze wydaje się w pełni wyważona. Na przykład znacznie bardziej szczegółowo i wieloaspektowo omówiono środki masowego przekazu niż „instytucje trady-

cyjny" (co można jednak uzasadnić nie w pełni jeszcze wykryszalizowanymi w opinii publicznej poglądami na zakres i specyfikę oddziaływania telewizji). Wreszcie o niedociągnięciach w układzie materiału świadczy nieco humorystyczny fakt umieszczenia najobszerniejszego i najbardziej wszechstronnego (a rzecz można i żarliwego) omówienia roli słowa drukowanego w rozwoju kultury w dziale... „Kulturalne następstwa rozwoju i upowszechnienia techniki przekazu audiowizualnego" (s. 79-80 — cyt. wyżej).

Na zakończenie jeszcze jedna uwaga. We wstępie autorzy prognozy piszą: »Przedstawiona w prognozie problematyka dotyczy spraw kluczowych, ważnych w skali ogólnokrajowej. Rozważania prognostyczne dotyczące [...] poszczególnych regionów kraju, instytucji kulturalnych, przedsiębiorstw przemysłu kulturalnego czy dziedzin twórczości artystycznej nie wchodziły zatem w zakres prognozy. Sprawy te są i będą opracowywane w innych ramach organizacyjnych, przez bezpośrednio zainteresowane instytucje, zjednoczenia, organizacje i związki twórców« (s. 7). Miejmy nadzieję, że w »... innych ramach organizacyjnych«, siłami naszego bibliotekarskiego środowiska — lub we współpracy z wydawcami i księgarzami — rychło przystąpi się do opracowania prognozy rozwoju czytelnictwa i bibliotekarstwa. Fakt wcześniejszego opracowania „Prognozy rozwoju kultury" i „Raportu o stanie bibliotek polskich" stwarza korzystne okoliczności dla podjęcia prac w tym zakresie.

JANINA SKIWSKA
Biblioteka Szkoły Głównej
Planowania i Statystyki
Warszawa

NORMALIZACJA STATYSTYKI BIBLIOTECZNEJ

Do zastanowienia się jeszcze raz nad zagadnieniem statystyki bibliotecznej skłoniła mnie informacja podana w *Przeglądzie Bibliotecznym* nr 2 z 1972 r. przez dr Ireneę Morsztynkiewiczową o zatwierdzonej w 1971 r. przez UNESCO międzynarodowej normalizacji statystyki bibliotecznej. Dowiadujemy się z niej, że już od szeregu lat sprawa normalizacji statystyki bibliotecznej była przedmiotem wielu obrad i dyskusji zainteresowanych organizacji międzynarodowych. Owocem tych dyskusji są zalecenia UNESCO w tej sprawie, do których państwa członkowskie tej organizacji winny się stosować. Nasuwa się więc pytanie, w jakim stopniu ustalenia UNESCO są uwzględniane w sprawozdawczości bibliotek polskich?

W tym samym czasie wprowadzono zmiany w formularzu sprawozdawczym GUS (K-b-3)¹ obowiązującym polskie biblioteki naukowe, któ-

¹ Nie tylko w K-b-3, lecz także w formularzach sprawozdawczych dla bibliotek publicznych: K-b-1 i K-b-2 (przyp. Red.).

re jednak tylko częściowo uwzględniają zalecenia UNESCO. W Instrukcji Głównego Urzędu Statystycznego towarzyszącej formularzowi K-b-3 z 1972 r. nie się nie wspomina ani o normalizacji międzynarodowej, ani o zaleceniach UNESCO. O zmianach treściowych formularza — GUS nie uprzedził bibliotek przed rozpoczęciem okresu sprawozdawczego.

I tak na przykład w zakresie czytelnictwa nowy formularz w zasadzie uwzględnia, jak się zdaje, zalecenia UNESCO, ponieważ wprowadzone zostało rozróżnienie udostępnionych i wypożyczonych woluminów na: książki, czasopisma i zbiory specjalne. Na pytanie to jednak nie wszystkie biblioteki mogły odpowiedzieć, gdyż ewidencji w takim ujęciu na ogół nie prowadzono. Uzyskane na podstawie tego formularza dane liczbowe nie odpowiadały rzeczywistości. Najczęściej były to liczby przybliżone albo liczba udostępnionych woluminów wpisywana była bez rozbięcia na rodzaj zbiorów.

Zmieniono także układ Działu II „Gromadzenie zbiorów”. W części A. „Druki zwarte i czasopisma w wol.” w rubryce 2 formularza K-b-3 z 1972 r. miał być podany stan z dn. 31 XII 1971 r., a więc zbiory opracowane, gdyż w 1971 r. tego od nas wymagano, zaś w formularzu za 1972 r. — nie zaznaczono dokładnie, że chodzi o zbiory opracowane. Nie jest też powiedziane, że przybytki za 1972 r. mają być to tylko te, które są opracowane. Wyjaśnia to dopiero Instrukcja 136 z sierpnia 1972 r., choć nie zmienia ona faktu niedopatrzenia ze strony autorów formularza. Bibliotekarze wiedzą dobrze, iż przybytki mogą być tylko zarejestrowane i należą do majątku biblioteki lub mogą być opracowane, to jest przeznaczone do udostępniania czytelnikom. W dużych bibliotekach bywa z tym różnie i brak jednoznaczności w tym zakresie wprowadza niepotrzebny zamęt.

Dalej nasuwa się pytanie, dlaczego w tabeli „Zbiory opracowane” usunięto poz. 11 „Rękopisy”, skoro w zaleceniu UNESCO ten rodzaj zbiorów jest uwzględniony. Argument GUS, że stanowią one tylko 2% ogółu zbiorów bibliotecznych, nie jest przekonujący. Liczba rękopisów nie może równać się liczbie np. druków ulotnych. W skali międzynarodowej ten typ zbiorów został w normalizacji statystycznej wymieniony i w rezultacie zabraknie tylko danych z bibliotek polskich, skoro w sprawozdaniu GUS, stanowiącym przecież podstawę dla statystyki międzynarodowej, ta pozycja mieścić się będzie w rubryce „Inne zbiory”. Rękopis współczesny ma najczęściej postać maszynopisu i do tej pory bibliotekarze wliczali tego rodzaju zbiory do rękopisów. Innych zaleceń nie było. Z kolei w zaleceniu UNESCO nie uwzględnia się takich zbiorów jak ulotki, dokumentacja techniczna itp.

Sprawę układu formularza sprawozdawczego poruszałam na łamach *Wiadomości Statystycznych*, gdzie Departament Statystyki Oświaty i Kultury GUS udzielił autorytatywnie wyjaśnień co do niektórych zarzutów, lecz niestety w wielu przypadkach nie można tych wyjaśnień uznać za przekonujące. W zaleceniu GUS (*Wiadomości Statystyczne* nr 8/72) czytamy, iż w sprawozdaniu można podać dane szacunkowe, ale równocześnie z innego dokumentu GUS dowiadujemy się, że dane statystyczne wpisywane do rubryk formularza K-b-3 winny być materiałem źródłowym. W § 4 Instrukcji GUS nr 136 z dn. 28 VIII 1971 r. oraz z dn. 29 VIII 1972 r. czytamy: »W sprawozdaniach statystycznych mogą być

zamieszczone wyłącznie dane liczbowe wynikające z prawidłowo prowadzonej w jednostce sprawozdawczej dokumentacji podstawowej i ewidencji. Dane zawarte w sprawozdaniach winny odpowiadać stanowi faktycznemu. Dane liczbowe wynikające z szacunków i innych źródeł mogą być zamieszczone tylko w tych przypadkach, w których przewidują to obowiązujące instrukcje lub inne przepisy szczegółowe». A więc jednak w świetle obowiązującej instrukcji podstawą sprawozdania powinna być dokumentacja źródłowa. W świetle tego stwierdzenia dokumentacja musi być prowadzona na bieżąco. W dużych bibliotekach nie można jej odtworzyć za okres ubiegły (czytelnictwo) i dlatego GUS powinien o każdej zmianie formularza uprzedzać podległe jednostki sprawozdawcze z dostatecznym wyprzedzeniem.

Statystyki międzynarodowe zawierają, oczywiście, mniej szczegółów niż statystyki krajowe, a jednak nasz krajowy formularz sprawozdawczy omija zalecenia UNESCO. W jakim celu wobec tego zależało nam na włączeniu się do prac tej organizacji?

Osobną kwestię stanowi pominięcie w formularzu K-b-3 za 1972 r. tabeli dotyczącej informacji naukowej w bibliotekach, która jest jedną z podstawowych dziedzin pracy współczesnych bibliotek naukowych. Czy usunięcie tabeli dotyczącej informacji naukowej wynikało z faktu pominięcia tego zagadnienia w dokumencie UNESCO? Wszystkim nam wiadomo, jak dużo uwagi i troski przywiązuje się w bibliotekach naukowych do informacji zbiorowej i indywidualnej, do prac dydaktycznych mających na celu ułatwienie czytelnikowi korzystania z literatury, wreszcie do różnych form propagandy książki, zbiorów bibliotecznych i czytelnictwa oraz do informacji bibliograficznej. Czy więc rzeczywiście dane liczbowe z tej dziedziny nie są warte zarejestrowania w celu dokonania dalszych analiz?

Przyczyny obecnego stanu statystyki bibliotecznej w Polsce wyjaśniają do pewnego stopnia w swoim podręczniku pt. *Statystyka dla bibliotekarzy* — M. Czarnowska i J. Wojtyński. Dowiadujemy się stamtąd, że od 1966 r. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przestało powoływać Komisję Statystyczną, która jednak w latach 1958-1965 odgrywała znaczną rolę w tworzeniu statystyki bibliotecznej, współpracując z Głównym Urzędem Statystycznym w zakresie organizowania prac w tej dziedzinie. Jak więc wytłumaczyć istniejący (raczej niezadowolający) stan statystyki bibliotecznej w skali krajowej przy notowanym równocześnie aktywnym udziale bibliotekarzy polskich wespół z polskimi statystykami w pracach nad organizowaniem normalizacji bibliotecznej statystyki międzynarodowej? Przecież w pracach przygotowawczych UNESCO brali udział delegaci z Polski jako przedstawiciele rządowi i jednocześnie jako aktywiści-bibliotekarze, a więc można rzec jako eksperci w tej dziedzinie. W czym tkwi wobec tego trudność? Specjalistów mamy, GUS w swojej działalności powinien opierać się również na opinii ekspertów z poszczególnych dziedzin, może więc zbyt mało uwagi przywiązuje się do tej sprawy w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich i w poszczególnych resortach skupiających największą liczbę bibliotek?

Z jednej strony nadmierna drobiazgowość w sprawozdawczości może stać się zburą w naszej codziennej pracy, z drugiej strony jednak przesadna redukcja pytań w sprawozdaniach wydaje się ryzykowna ze

względu na nieodwracalny brak informacji o działalności bibliotek, które kiedyś będą nie do odtworzenia. Konieczne wydaje się ustalenie nowych zasad i wytycznych do sporządzania statystyki bibliotecznego idących w kierunku:

1. Opracowania rozsądnego formularza sprawozdawczego dla bibliotek naukowych w oparciu o dokument UNESCO, jednak uwzględniającego niektóre inne, ważne dziedziny pracy tak, aby stanowił on syntetyczne odbicie rzeczywistej działalności bibliotek.

2. Powiadamiania bibliotek przed każdą zmianą formularza sprawozdawczego tak, aby mogły one przystosować ewidencję i dokumentację źródłową do pytań zawartych w formularzu. Każda zmiana powinna być konsultowana ze specjalistami z dziedziny bibliotekarskiej.

3. Podjęcia starań o opracowanie sensownej sprawozdawczości uzupełniającej dla bibliotek skupionych w poszczególnych resortach lub może w pionach bibliotek o podobnej specjalizacji. Według stwierdzenia GUS jest to dopuszczalne i możliwe. Takie sprawozdania byłyby na pewno bardzo ciekawym źródłem informacji dla przyszłych prac naukowych z dziedziny bibliotekarstwa.

Za uporządkowaniem statystyki bibliotecznego przemawia również fakt, że dane liczbowe wpisywane przez jednostki sprawozdawcze do formularzy statystycznych GUS służą przecież do dalszych badań statystycznych, publikowane są w kilku wydawnictwach GUS i dlatego odpowiedni dobór pytań wymaga przynajmniej konsultacji z ekspertami poszczególnych dziedzin. Praca Głównego Urzędu Statystycznego polega obecnie nie tylko na gromadzeniu liczb nadsyłanych przez jednostki sprawozdawcze, lecz instytucja ta jest bankiem danych, które służą głównie do opracowywania publikacji analitycznych. Należy się spodziewać, iż w ślad za opracowaniami demograficznymi oraz publikacjami obejmującymi sferę produkcyjną naszej gospodarki, GUS w pewnym momencie przystąpi również do publikowania opracowań analitycznych sfery nieprodukcyjnej, w tym i tematu dotyczącego bibliotek.

Obecny program Głównego Urzędu Statystycznego na odcinku statystyki bibliotecznego, sprowadzający się do daleko zakrojonej redukcji pytań w sprawozdaniach rocznych, jest dość niepokojący i wymaga przebadania oraz przedyskutowania. Rola bibliotek bowiem nie maleje i zapotrzebowanie na literaturę stale wzrasta. Zmusza to biblioteki do szukania nowych metod pracy jako wkładu do rozwoju narodowej kultury.

Zamieszczając uwagi kol. J. Skiwskiej na temat niektórych elementów statystyki bibliotecznego w Polsce czynimy to w przeświadczeniu, że problematyka ta ma szczególne i trwałe znaczenie w zespole zagadnień naszego bibliotekarstwa. Zarazem uważamy za niezbędne uzupełnić uwagi kol. J. Skiwskiej kilkoma zdaniem wyjaśniającymi i uzupełniającymi.

Prace normalizacyjne w zakresie statystyki bibliotecznego prowadzone przez Komisję Statystyki i Standaryzacji IFLA pod patronatem UNESCO są pracami o charakterze naukowo-teoretycznym. Wynikające z nich zalecenia „firmowane przez UNESCO są tylko „zaleceniami” i nie muszą być respektowane przez rządowe organa statystyki w poszczególnych krajach.

Na fakt niestosowania się przez różne kraje do części lub całości zaleceń UNESCO składa się bardzo wiele różnorodnych przyczyn, jak — żeby wymienić najważniejsze — różny stopień rozwoju bibliotekarstwa i jego form, różne tradycje w zakresie sprawozdawczości statystycznej, wreszcie różne cele prowadzenia statystyki bibliotecznej. Jeżeli nawet na forum międzynarodowym zapadają — rzadko jednogłośnie — uchwały w tej czy innej sprawie, jest to tylko wyraz jednomyślności teoretyków, których opinia nie musi pokrywać się z punktem widzenia oficjalnego organu statystycznego danego kraju. Dlatego też — jak się wydaje — zamieszczony we wstępie do *Zalecenia UNESCO* (z 13 XI 1970 r.) apel o »przyjęcie w prawodawczej lub innej skutecznej formie i wprowadzenie w życie norm i zasad« statystyki bibliotek w krajach będących członkami UNESCO — pozostaje — jak wynika z komunikatów ogłoszonych na Sesji Komisji Statystyki i Standaryzacji IFLA w Lozannie (22-24 VIII 1973) — jedynie życzeniem w odniesieniu do ogromnej większości zobowiązanych krajów (Polskę zaliczono do krajów wywiązujących się z podstawowych zobowiązań).

Statystyka biblioteczna w Polsce przeszła ostry i niespodziewany kryzys w 1972 r. Związane z ogólnokrajową redukcją statystyki skreślenia i zmiany w formularzach sprawozdawczych bibliotek, dokonane zostały bez konsultacji z uprawnionym do nadzoru nad wszystkimi sieciami bibliotecznymi Min. Kultury i Sztuki i w rezultacie poszły zdecydowanie za daleko. Doprowadziło to do poważnego zachwiania ciągłości statystycznej, szczególnie w odniesieniu do bibliotek publicznych, gdzie skreślenia objęły ok. 60% pierwotnej zawartości formularzy K-b-1 i K-b-2.

Mimo to nie można uznać, że nie było żadnej reakcji ze strony zainteresowanych. Wobec nieistnienia wówczas Komisji Statystyki SBP, akcję podjęła Podkomisja do spraw statystyki bibliotecznej Państwowej Rady Bibliotecznej. W porozumieniu z Min. Kultury i Sztuki interweniowano w Głównym Urzędzie Statystycznym. Interwencja nie mogła przynieść widocznych efektów w kształcie formularzy za 1972 r., gdyż były one już w druku. Jednakże zgłaszane postulaty zostały w dużej mierze uwzględnione przez GUS i po bezpośrednich uzgodnieniach roboczych z Departamentem Statystyki Oświaty, Kultury i Spraw Socjalnych opracowano nowe wzory sprawozdań K-b-1 i K-b-2, rozsądny — jak się zdaje — kompromis między wzorami sprzed 1972 r. a zbyt okrojonym formularzem za 1972 r.

Mówiąc o niedostatkach statystyki bibliotecznej w Polsce nie można chyba pomijać pewnych wydarzeń korzystnych w ostatnich latach, jak to wydanie przez SBP (wspomnianego przez J. Skiwską) pierwszego w Polsce poradnika M. Czarnowskiej i J. Wojtyniaka: *Statystyka dla bibliotekarzy* oraz pracy A. Wróblewskiego: *Biblioteki szkół wyższych w liczbach*, wreszcie — podjęcia w 1972 r. przez Instytut Książki i Czytelnictwa BN edycji wydawnictwa ciągłego: *Biblioteki publiczne w liczbach*, która to publikacja o charakterze sprawozdawczo-analitycznego rocznika bibliotek publicznych stanowi pierwszą w Polsce próbę szerszego udostępnienia i interpretacji danych liczbowych z tego zakresu, a w przyszłości — jak się zamierza — także z zakresu działania innych sieci bibliotecznych.

Interesująca wydaje się propozycja prowadzenia odrębnych, resortowych statystyk bibliotecznych, zgłaszana przez kol. J. Skiwską. Za trafnością postulatów przemawia niedostępność informacji liczbowych dotyczących bibliotek fachowych, zakładowych i związkowych. Z drugiej strony rozbudowa aparatu sprawozdawczego musiałaby się tłumaczyć uprzednio przygotowanym programem wykorzystania danych zbieranych tą drogą.

Publikując artykuł kol. Skiwskiej, zachęcamy naszych czytelników do wypowiedzi związanych z poruszoną problematyką.

REDAKCJA

ZADANIA, KIERUNKI DZIAŁALNOŚCI I PERSPEKTYWY ROZWOJU SEKCCI INFORMACJI NAUKOWEJ BIBLIOTEKI WSM W SZCZECINIE

Zadania Sekcji Informacji Biblioteki Wyższej Szkoły Morskiej są pochodną zadań naukowych i dydaktyczno-wychowawczych uczelni macierzystej. Ramowe zadania ujęte są w statucie Biblioteki WSM, zatwierdzonym przez jej rektora.

Prace nad organizacją służby informacyjnej rozpoczęto w rok po otwarciu WSM — w 1970 r. Początkowo Sekcja zatrudniała 1 osobę (obciążoną dodatkowo innymi obowiązkami), obecny stan zatrudnienia wynosi cztery i pół etatu działalności podstawowej i etat maszynistki.

Problemy organizacyjne

Organizacja pracy w Sekcji i jej struktura wynika z zadań, które ma ona do spełnienia jako część składowa biblioteki uczelnianej. Zasięg i zakres jej usług określają potrzeby Uczelni: pracowników i studentów oraz, w znacznie mniejszych niż dotychczas rozmiarach, potrzeby jednostek gospodarki morskiej Pomorza Zachodniego i innych pozabranżowych instytucji. W obrębie Sekcji pracownicy mają przydzielone szczegółowe zadania.

Podział zadań uwzględnia następujące sprawy:

- Tworzenie warsztatu pracy informacyjnej, przy czym poszczególne osoby odpowiedzialne są za gromadzenie określonych rodzajów dokumentów jak: wydawnictwa informacyjno-bibliograficzne, karty dokumentacyjne (CIINTE i opisów patentowych), literatura firmowa, normy, patenty itp.
- Budowę i prowadzenie różnych typów kartotek: literatury firmowej, adresowo-przedmiotowej firm, kartotekę kwerend, księgozbioru podręcznego itp.
- Śledzenie literatury naukowo-technicznej zgodnie z przydzieloną specjalizacją, uwzględniającą dziedziny nauki uprawiane w WSM.
- Tłumaczenia literatury technicznej dla potrzeb zespołów przedmiotowych Uczelni, a zwłaszcza tłumaczenia instrukcji obsługi urządzeń zakupionych przez WSM.
- Rozpoznawanie stanu wąkospecjalistycznych dziedzin produkcji w budownictwie okrętowym, urządzeń kontrolno-pomiarowych i laboratoryjnych.

Zasoby informacyjne Sekcji

Warsztatem pracy informacyjnej Sekcji jest w istocie cały księgozbiór Biblioteki uczelnianej. W praktyce codziennej wykorzystywane są głównie zasoby informacyjne Sekcji i księgozbiór podręczny Czytelní.

Warsztat ten jest raczej ubogi. Głównie dlatego, że Biblioteka — podobnie jak i WSM — jest instytucją młodą i ciągle brakuje środków dewizowych na zakup kosztownych zwykle pozycji. Sytuację ratują wypożyczenia potrzebnych materiałów i ich mikrofilmowanie.

Do zasobów informacyjnych Sekcji należą:

1. Wydawnictwa informacyjno-bibliograficzne rejestrujące dokumenty związane z nauką, techniką, gospodarką morską i dziedzinami pokrewnymi. Głównie są to

periodyki informacyjne typu: przegląd dokumentacyjny, express-informacja, biuletyn informacyjny, abstrakt oraz bibliografie wydawane w formie druków zwartych. Biblioteka dysponuje na bieżąco 120 tytułami tego typu wydawnictw periodycznych, głównie polskich. Zostały one zaprenumerowane po dokładnym poznaniu rynku wydawniczego drogą ankietową. Ponadto prenumerowane są periodyki informacyjno-bibliograficzne radzieckie: *Ekspress-informacja* i *Referatywny Żurnal* (serie odpowiednio tematyczne) oraz w znikomej liczbie zachodnie.

2. Karty dokumentacyjne wydawane przez CIINTE oraz karty dokumentacyjne opisów patentowych, wydawane przez branżowe ośrodki informacji patentowej.

3. Zbiory specjalne, do których należą: normy (ok. 4600 jednostek), patenty, katalogi wyrobów, instrukcje obsługi, mikrofilmy, kopie dokumentów, filmy, kopie tłumaczeń, kopie materiałów z konferencji, literatura firmowa omawiająca postęp w reprografii, w urządzeniach z zakresu mechanizacji i automatyzacji prac informacyjno-bibliotecznych.

Bieżąca działalność informacyjna

Informacja indywidualna obejmuje załatwianie kwerend zgłaszanych przez kadrę nauczającą WSM oraz przez studentów. Potrzeby informacyjne wzrastają z roku na rok. Wpływa na to stabilizacja kadry nauczającej przy jednoczesnym powiększaniu się liczby pracowników, którzy podejmują szereg prac badawczych i usługowych dla potrzeb gospodarki narodowej i w związku z tym coraz częściej poszukują literatury specjalistycznej.

Organizując Sekcję postanowiliśmy włączyć informację do pełnego cyklu naukowo-badawczego uczelni. W praktyce analiza złożonych kwerend i wykonanych prac badawczych i wdrożeniowych w ramach Gospodarstwa Pomocniczego wykazała tożsamość tematyczną w 35%.

Sekcja utrzymuje na bieżąco kontakty ze wszystkimi zespołami przedmiotowymi. W rezultacie większość tematów podejmowanych przez zespoły badawcze oraz poszczególnych pracowników naukowych znajduje swoje odbicie w postaci kwerend w Sekcji. Aktualnie rysuje się dysproporcja między ilością napływających kwerend a możliwościami ich realizowania. Ta dysproporcja będzie się niestety pogłębiała, jeśli informacja nie będzie włączona bezpośrednio do zespołów przedmiotowych.

Innymi użytkownikami informacji są studenci starszych lat (IV i V roku). W stosunku do nich postępowanie Sekcji jest nieco odmienne niż w przypadku nauczycieli akademickich. Staramy się poświęcić studentom tyle czasu, ile wymaga zapoznanie ich z wydawnictwami informacyjnymi i innymi dokumentami, które leżą w profilu ich zainteresowań, oraz nauczenie podstaw strategii wyszukiwawczej, metod sporządzania cytatów bibliograficznych i gromadzenia materiałów do prac dyplomowych.

W wyjątkowych przypadkach (na prośbę promotorów) wykonujemy dla dyplomantów zestawienia bibliograficzne wtedy, gdy wypływają oni w długotrwałe rejsy eksploatacyjne.

Trzecią grupę użytkowników stanowią ośrodki informacji i biblioteki przedsiębiorstw i instytucji gospodarki morskiej, bądź pracownicy tych jednostek. Opracowujemy również na ich użytek zestawienia bibliograficzne. Zobowiązuje nas do tego podpisane przez WSM porozumienie o współpracy z niektórymi jednostkami gospodarki narodowej.

Do czwartej grupy można zaliczyć osoby i biblioteki nie związane z gospodarką morską, ale interesujące się tą problematyką. Są to jednak raczej sporadyczne przypadki,

Sekcja dostarcza następujących informacji:

1. Zestawienia bibliograficzne różnego rodzaju dokumentów na określone tematy.
2. Zestawienia danych faktograficznych (zwykle o charakterze statystycznym).
3. Dane dotyczące lokalizacji określonych dokumentów wraz z ich kopiami bądź mikrofilmami (o ile nie są to książki lub czasopisma).
4. Rozpoznanie stanu techniki w zakresie wąskich tematów (głównie ustalanie producentów wytwarzających wyroby o określonych parametrach).
5. Zestawienia nieopublikowanych prac badawczych na określony temat wraz z ich oryginałami lub kopiami.
6. Zestawienia danych terminologicznych w różnych językach z załączeniem tych danych *in extenso*.
7. Zestawienia materiałów dla zespołów międzywydziałowych, wykonywane stale.

Wymienione rodzaje działalności informacyjnej wskazują na szeroki zakres pracy Sekcji. Wykonywanie tak skomplikowanych zadań, przy określonych limitach czasowych, wymaga od Sekcji maksymalnego wysiłku i koncentracji oraz ciągłego przerzucania się z jednej pracy do drugiej.

Wielostronność i zróżnicowanie tematyki udzielanych informacji przy stosunkowo szczupłych zbiorach informacyjnych powoduje, że bardzo często, jeśli nie mamy wystarczających zasobów, zwracamy się do branżowych czy działowych ośrodków inte. o przysłanie odpowiednich tematycznych zestawień dokumentacyjnych lub bibliograficznych.

*

Informacja ogólna przeznaczona jest dla całej kadry nauczającej i studentów. Nieliczny personel Sekcji nie był w stanie rozszerzyć zasięgu informacji ogólnej, zwłaszcza wobec konieczności opracowywania specjalistycznych serwisów informacyjnych.

Informacji ogólnej służą periodycznie ukazujące się wydawnictwa ciągle Sekcji (często wydawane wspólnie z innymi komórkami organizacyjnymi Biblioteki WSM). Należą do nich:

1. „Wykaz nabytków”. Miesięcznik prezentujący personelowi nauczającemu i studentom aktualnie wpływające do biblioteki druki zwarte i niektóre formy literatury firmowej. Wykazy te przesyłane są również do innych ośrodków informacji i bibliotek uczelnianych.

2. *Informator dla kandydatów na studia w WSM w Szczecinie*, ukazujący się co roku i mający na celu popularyzację uczelni wśród absolwentów liceów i techników w kraju.

3. *Skład osobowy i spis wykładów w WSM za rok...*

4. *Informator dla studentów o Bibliotece WSM i działalności informacyjnej*. Przeznaczony zasadniczo dla studentów pierwszego roku. Poprawiany i wznawiany.

5. *Katalog nabytków Biblioteki WSM za rok...* Rocznik obejmujący spis książek i określone rodzaje literatury firmowej.

6. *Wykaz czasopism otrzymywanych przez Bibliotekę WSM*. Rocznik.

7. *Bibliografia prac dyplomowych absolwentów PSM i PSRM za lata 1965—1972*. Zaopatrzona w indeks permutowany i indeks promotorów.

Aktualnie Sekcja pracuje nad zbieraniem materiałów do *Informatora o wydawnictwach informacyjnych w zakresie nauki, techniki i gospodarki morskiej i dziedzin pokrewnych*. Informator ten przeznaczony jest zasadniczo dla studentów piszących prace dyplomowe oraz pracowników naukowych.

W stadium opracowania znajduje się *Serwis informacyjny o wydawnictwach pozaprofilowych wpływających do Biblioteki WSM*. Poświęcony jest on prezentacji nabytków omawiających wyniki konferencji, sympozjów, narad itp.

Opracowany zostanie w listopadzie 1974 r. serwis prezentujący zawartość treściową czasopism obcych wpływających do Biblioteki WSM. Pomyślany on jest w formie odbitek spisów treści periodyków.

Opracowany został również projekt wydawnictwa pt. *Ekspres-informacja* prezentującego w formie tematycznych zestawień bibliograficznych nowości ukazujące się w prasie naukowej i technicznej, zwłaszcza tych, nad którymi pracują poszczególne zespoły.

Działalność badawczo-naukowa

Biblioteka uczelniana jako biblioteka naukowa powinna prowadzić prace naukowo-badawcze. Nieliczny zespół pracowników Sekcji obciążony wieloma różnego rodzaju zadaniami nie mógł dotąd podjąć w szerszym zakresie prac w zakresie bibliotekarstwa i informacji naukowej. Dopiero od dwóch lat przystąpiono do prac naukowo-badawczych, prowadząc je wspólnie z innymi pracownikami Biblioteki WSM.

W pierwszym etapie podjęto badania sondażowe dotyczące rozpoznania potrzeb ośrodków inte. i bibliotek fachowych, obsługujących sferę gospodarki morskiej Pomorza Zachodniego. Prace te wykonywał cały zespół Biblioteki we współpracy z innymi bibliotekami naukowymi Szczecina. Rezultaty tych badań były przedmiotem obrad I Konferencji Bibliotek i Ośrodków inte., która odbyła się w czerwcu 1972 r. Organizatorem konferencji, poza Biblioteką naszej uczelni, był Ośrodek inte. Instytutu Morskiego (oddział w Szczecinie) we współpracy z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. St. Staszica. Wnioski i postulaty z konferencji jak również wspólne ustalenia jej uczestników przesłano zainteresowanym resortom (Ministerstwu Żeglugi, Ministerstwu Przemysłu Ciężkiego) i Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.

Zasadniczym przedmiotem zainteresowań badawczych Biblioteki i jej Sekcji Informacji były i są potrzeby czytelnicze studentów i zapotrzebowania informacyjne kadry naukowej WSM, jak również problemy organizacyjne Biblioteki w strukturze uczelni.

Przebadano więc metodą ankietową potrzeby i zainteresowania czytelnicze studentów WSM. Badaniami objęto 50%-ową reprezentację słuchaczy. Badania te pozwoliły na podjęcie szeregu kroków organizacyjnych w kierunku dostosowania pracy i zbiorów Biblioteki do aktualnych i perspektywicznych potrzeb uczelni.

Osobny temat stanowią badania potrzeb i zainteresowań kulturalnych załóg statków szkolnych i studentów odbywających praktyki w trakcie długotrwałych rejsów szkolnych.

Opracowano szczegółowe założenia i kwestionariusz badań (skonsultowany z ODIN PAN i Rektorską Komisją Biblioteczną) na temat potrzeb informacyjnych jednostek dydaktyczno-naukowych i zespołów badawczych działających w uczelni. Równocześnie prowadzone są prace nad problemami organizacji informacji w strukturze Biblioteki i uczelni.

Zamierzenia Sekcji obejmują również podjęcie badań nad organizacją informacji morskiej w wybranych krajach oraz działającymi tam systemami informacyjnymi obsługującymi sferę nauki i gospodarki morskiej.

Szkolenie użytkowników informacji

Początkowo Sekcja Informacji wspólnie z innymi komórkami Biblioteki zajmowała się wstępnym przysposobieniem bibliotecznym, organizowanym dla studentów I roku. Program tego dwugodzinnego szkolenia zawierał następujące tematy: struktura Biblioteki i jej zadania, regulaminy, umiejętność prawidłowego wypełniania blankietów bibliecznych, posługiwanie się katalogiem alfabetycznym i rzeczowym, struktura opisu katalogowego, ogólne wiadomości o służbie informacyjnej Biblioteki, podstawowe dane o profilach innych bibliotek szczecińskich. Obecnie tego typu szkolenia prowadzone są przez Sekcję Udostępniania Biblioteki. Natomiast Sekcja Informacji zajmuje się szkoleniem studentów IV i V roku w zakresie praktycznych wiadomości o informacji.

W programie tego dwugodzinnego szkolenia znajdują się następujące zagadnienia: ogólne wiadomości o organizacji informacji w kraju (z uwzględnieniem ośrodków informacji działających na rzecz gospodarki morskiej), wiadomości o podstawowych wydawnictwach informacyjnych przydatnych dla słuchaczy WSM, przy czym uwzględnia się ich zakres, zasięg, struktury i strategię wyszukiwawcze. Podstawowe wiadomości o UKD i innych klasyfikacjach (MKP, klasyfikacja patentowa „niemiecka”, klasyfikacja PKNiM i branżowe), sposób sporządzania cytatów bibliograficznych do prac dyplomowych i wiadomości z zakresu techniki pracy umysłowej — sprowadzone do umiejętności gromadzenia, przechowywania, klasyfikowania i wykorzystania materiałów do pracy dyplomowej.

*

Szkolenie kadry stażystów i młodych pracowników naukowych ma charakter indywidualny i uzgodnione jest każdorazowo z kierownikami zakładów i laboratoriów. Trwa ono z reguły jeden dzień. W programie tego szkolenia znajdują się następujące zagadnienia:

- struktura organizacji sieci informacji w kraju i zadania poszczególnych jej ogniw;
- wiadomości podstawowe z zakresu budowy różnych typów klasyfikacji;
- struktura podstawowych dla danej specjalności wydawnictw informacyjnych i wiadomości z zakresu strategii wyszukiwania;
- elementy prawa autorskiego;
- elementy opisu bibliograficznego i cytowania prac;
- zadania Sekcji Informacji i formy jej współpracy z zespołami przedmiotowymi;
- podstawowe wiadomości z zakresu reprografii i zasad wypożyczeń międzybibliecznych;
- ważniejsze biblioteki naukowe i fachowe Szczecina.

*

Podstawowym mankamentem w zakresie szkolenia użytkowników jest brak wewnątrzuczelnianego aktu prawnego, który by uczynił szkolenie z zakresu przysposobienia bibliotecznego i podstaw informacji naukowej obowiązkowym, z wpisywaniem zajęć do indeksów.

Potrzebę prowadzenia tego szkolenia rozumieją zarówno władze uczelni, jak i Rektorska Komisja Biblioteczna. W bieżącym roku akademickim na wniosek tej Komisji wprowadzone będą zajęcia seminaryjne dla młodszych pracowników naukowych poszczególnych zespołów przedmiotowych z zakresu informacji naukowo-technicznej.

Współpraca z innymi ośrodkami inte.

Potrzeba ścisłej współpracy Sekcji Informacji Naukowej z innymi ośrodkami wynika głównie z:

- niewielkich w stosunku do potrzeb Sekcji jej zasobów informacyjnych;
- różnorodności badań prowadzonych w uczelni oraz uprawianych w niej dyscyplin naukowych;
- branżowej organizacji informacji naukowo-technicznej w kraju.

Sekcja rozwija ścisłą współpracę z uczelnianymi bibliotekami Szczecina (zwłaszcza bibliotekami głównymi: Politechniki Szczecińskiej, Akademii Rolniczej i Pomorskiej Akademii Rolniczej), bibliotekami naukowymi i fachowymi oraz ośrodkami inte. Szczególnie dobrze od początku istnienia Sekcji układa się współpraca z zakładem inte. Instytutu Zachodnio-Pomorskiego (przedtem WOINTE).

Jeśli chodzi o współpracę z ośrodkami branżowymi i działowymi inte. to dotyczy ona głównie:

- sporządzania zestawień dokumentacyjnych i bibliograficznych,
- ustalania danych faktograficznych,
- ustalania lokalizacji określonych dokumentów,
- realizacji zamówień na kopie i mikrokopie poszukiwanych dokumentów itp.

Kontakty z Anglią, ZSRR, USA, Węgrami, Czechosłowacją, Grecją, Japonią, Kubą, NRD, NRF, Hiszpanią, Francją, Kanadą, Belgią, Holandią, Szwecją, Norwegią, Danią, Włochami, Austrią, Finlandią, Australią i Nową Zelandią dotyczą głównie prowadzonego przez nas rozpoznania w zakresie produkcji statków, urządzeń okrętowych, narzędzi łowczych, aparatury badawczej i laboratoryjnej i literatury firmowej, metod i programów kształcenia adeptów morskiego zawodu.

Pespektywy rozwoju Sekcji Informacji Naukowej

Wzrastające zapotrzebowanie na informacje ze strony kadry wykładowców, pracowników naukowo-technicznych i studentów wymagają szybkiego wprowadzenia zmian organizacyjnych i nowych rozwiązań technicznych w Sekcji. Dotychczasowa struktura, personel oraz wyposażenie techniczne i zasoby informacyjne są niewystarczające. Zmiany organizacyjne dotyczyć będą:

1. Struktury i organizacji Sekcji w obrębie Biblioteki
2. Organizacji informacji w obrębie uczelni
3. Zasobów informacyjnych
4. Wzrostu liczby pracowników i ich specjalizowania się
5. Wyposażenia technicznego.

Należyte spełnianie zadań przez Sekcję wymaga przekształcenia jej w Uczelniany Ośrodek inte. podporządkowany Bibliotece Głównej. Pozwoli to na wyodrębnienie w Ośrodku następujących zespołów pracowników:

1. Zespołu Informacji Bieżącej
2. Zespołu Dokumentacji
3. Zespołu Badawczo-Dydaktycznego
4. Zespołu łączności i współpracy z ośrodkami informacji morskiej
6. Pracowni reprograficznej
6. Komórki organizacyjno-administracyjnej.

Taka organizacja zapewni sprawne działanie informacji, umożliwi specjalizowanie się pracowników w poszczególnych dziedzinach nauki ważnych dla uczelni.

MICHAŁ HILCHEN

Instytut Bibliotekoznawstwa
i Informatyki Naukowej
Uniwersytetu Warszawskiego

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA WIELKOMIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ NA PRZYKŁADZIE MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. LUDWIKA WARYŃSKIEGO W ŁODZI

Działalność wydawnicza jest integralną częścią, a często i zewnętrznym wyrazem działalności informacyjnej biblioteki. Siłą rzeczy przeważającą część wydawnictw biblioteki stanowią różnego typu wydawnictwa informacyjne: informatory ogólne o bibliotece, sprawozdania o działalności, katalogi i inwentarze różnych rodzajów zbiorów, wykazy nabytków, katalogi wystaw oraz różne wydawnictwa okolicznościowe. Niewątpliwie więc aspekt informacyjny wydawnictw biblioteki jest ich aspektem dominującym.

Jednocześnie pracownicy wielkowiejskiej biblioteki publicznej, spełniającej często w swym środowisku rolę głównej biblioteki naukowej, podnosząc stale swoje kwalifikacje prowadzą badania naukowe, których wyniki publikują na łamach naukowych czasopism bibliotekarskich oraz w specjalnych wydawnictwach własnych biblioteki.

Wszystkie te kierunki działalności wydawniczej wielkowiejskiej biblioteki publicznej znajdują pełny wyraz w wydawnictwach Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi, a świadomość potrzeby prowadzenia działalności wydawniczej przyświeca kierownictwu biblioteki od dnia jej otwarcia (11 października 1917 roku). »Kierownictwo Łódzkiej Biblioteki Publicznej, przystępując przed 45 laty do organizacji nowej na gruncie łódzkim placówki, postawiło sobie m. in. za zadanie być w stałym kontakcie z opinią publiczną miasta i kraju przez systematyczne ogłaszanie drukiem wyników swej pracy, opierając się nie tylko na zbieżności nazwy biblioteki jako publicznej, lecz i na przeświadczeniu, że instytucja ta jest wyrazem demokratyzacji wiedzy ludzkiej i stąd łączność ze społeczeństwem jest koniecznością jej planowego działania.«¹

Dla czytelnika stykającego się po raz pierwszy z biblioteką, wydawnictwem o znaczeniu podstawowym jest niewątpliwie ogólny *Informator Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi*. Informator taki wydała biblioteka dwukrotnie: w 1967 i w 1972 r. Tak wcześniejsza, jak i późniejsza wersja *Informatora* przynosi podstawowe wiadomości o zbiorach, formach ich udostępniania, katalogach, służbie informacyjnej, działalności oświatowej biblioteki głównej oraz o organizacji i rozmieszczeniu bibliotek sieci miejskiej. Mimo iż dyskusyjny wydawać się może brak krótkiego rysu historycznego biblioteki, to jednak zastąpienie go lapidarnie podanym kalendarium ważniejszych dat z dziejów biblioteki w wydawnictwie, którego walorem podstawowym jest aktualna, rzeczowa informacja, jest wystarczające i celowe. Wszystkie te elementarne wiadomości o bibliotece starannie zebrane i opracowane przez Cecylię Duninową, jasno i przejrzyście posegregowane, poparte dobrze dobranymi fotografiami i schematycznymi planikami, wydane w bardzo udanej szacie graficznej stanowią doskonałą wizytówkę łódzkiej Miejskiej Biblioteki Publicznej.

¹ Słowa Jana Augustyniaka ze wstępu do *Sprawozdania Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi za lata 1958—61*. Łódź 1962.

Podobnymi walorami sumiennego opracowania i starannego wydania odznaczają się również wszystkie kolejne *Sprawozdania Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi* za poszczególne lata, przynosząc na bieżąco pełny obraz jej działalności. Każdorazowo można tu znaleźć aktualny, pełny zestaw bibliograficzny publikacji biblioteki i o bibliotece.

Interesującym i bardzo udanym eksperymentem wydawniczym łódzkiej biblioteki jest seria katalogów jej wystaw. Wydawane są one w stałym, zgrabnym formacie i ujednoliconej a bardzo dobrej plastycznie zewnętrznej szacie graficznej (poszczególne pozycje różnią się jedynie barwą tła okładki). W serii tej wydano dotychczas katalogi następujących wystaw: *W 75-lecie ruchu ludowego w Polsce 1895-1970* (oprac. T. Telma, C. Duninowa, Z. Nadolna. Łódź 1970), *Prasa robotnicza i postępowość w zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej* (oprac. T. Telma, C. Duninowa. Łódź 1971), *Pisarze Łodzi i ich książki 1945-1971* (oprac. K. Mierzwińska. Łódź 1972), *Ze zbiorów specjalnych biblioteki* (oprac. J. Kowalczykówna, M. Szajna, H. Stroynowska. Łódź 1972), *W 50-lecie powstania pierwszej w Polsce biblioteki publicznej dla dzieci i młodzieży 1922-1972* (oprac. I. Nagórska. Łódź 1972).

W identycznej formie wydano również starannie opracowany przez M. Basińską, M. Gurbielową i E. Orłowską okolicznościowy zestaw bibliograficzny z okazji 50 lat ZSRR (Łódź 1972). Z punktu widzenia przyzwyczajęń czytelnika postąpiono niewłaściwie, bowiem ta udana, ciekawa i niewątpliwie pożyteczna pozycja przez nadanie jej formy właściwej serii katalogów wystaw niepotrzebnie rozбивa jednolity charakter tej bardzo interesującej serii. Wydaje się to tym bardziej dyskusyjne, że podobny, okolicznościowy zestaw bibliograficzny, a właściwie katalog Kopernikanów w zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej opracowany przez M. Basińską, wydano w innym formacie i zróżnicowanej szacie graficznej, co słusnie podkreśla odrębny, okolicznościowy charakter takich pozycji. Do pozycji okolicznościowych należy też czysto bibliofilskie wydanie teki ośmiu akwafort Leszka Róży z okazji 50-lecia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi (Łódź 1967).

Prace naukowe pracowników łódzkiej MBP reprezentują dwie pozycje. Pierwsza z nich to wydana przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w Warszawie w 1965 r. praca W. Wieczórka *Biblioteka Publiczna w Łodzi 1917-1957*, przynosząca opracowanie dziejów biblioteki poparte zestawioną przez Cecylię Duninową *Bibliografią prac dotyczących Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi w latach 1916-1957*. Drugą stanowi wydany w Łodzi w 1972 r. tom *Studiów i materiałów* zredagowany przez zespół w składzie: Roman Kaczmarek, Cecylia Duninowa, Izabela Nagórska, Tadeusz Telma. Tematykę tomu określa we wstępie przewodniczący zespołu redakcyjnego, obecny dyrektor biblioteki Roman Kaczmarek: »W roku bieżącym bibliotekarstwo krajowe, a w tym łódzkie, ma prawo zastanowić się nad półwieczem doświadczeń w pracy z najbardziej wdzięcznym czytelnikiem, jaką jest polska i łódzka młodzież. Z teki redakcyjnej wydawnictw MBP wybieramy głównie te artykuły, które całkowicie lub częściowo wiążą się w tematyczny tom, poświęcony bibliotekarstwu dziecięcemu i młodzieżowemu w naszym mieście. Przeszłość i sprawy dnia dzisiejszego, doświadczenia i poszukiwania przedkładamy do dalszej dyskusji i doskonalenia tego kierunku pracy z młodocianym czytelnikiem. Tom *Studiów i materiałów MBP* ma zaprezentować na początek pracę naukową bibliotekarzy głównej Księżnicy miasta.«² Ciekawe wyniki

² *Studia i Materiały Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi*. Łódź 1972. Wstęp s. VII.

badań zebrane i podsumowane w artykułach Z. Strzelczyk, I. Nagórskiej, T. Telmy, J. Kowalczykówny i M. Szajny wzbogaca kronika MBP im. Ludwika Waryńskiego za lata 1968-1971 i pełny zestaw wydawnictw biblioteki od roku 1928 do 1971.

O najwcześniejszym wydawnictwie — *Księżde Pamiątkowej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi* z roku 1928 — pisał jej redaktor i pierwszy wieloletni dyrektor biblioteki, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli polskiego bibliotekarstwa profesor J. Augustyniak, iż: »Książka ta wyszła jako nakład własny, z ilustracjami na papierze kredowym, w układzie o aspiracjach bibliofilskich. Druk wydawał nam się skromny i mieliśmy nadzieję, że następne publikacje [...] będą w treści doskonalsze, a graficznie piękniejsze.«³ Trudne zadanie sprostania tak ambitnie postawionym planom przyświeca bieżącej działalności wydawniczej biblioteki.

Najbardziej uderzającym rysem wydawnictw łódzkiej MBP — obok staranności opracowania treści publikacji — jest niezwykła dbałość o ich szatę graficzną. Z działalnością wydawniczą biblioteki związane są nierozzerwalnie nazwiska tak znakomitych artystów plastyków jak: Przemysław Smolik, autor opracowania graficznego *Księgi pamiątkowej...* z 1928 roku; Leon Rozenberg, autor czterech pierwszych exlibrisów biblioteki; Leszek Różga, autor teki okolicznościowych akwafort i dwóch obecnie używanych exlibrisów oraz projektu okładki katalogu Kopernikanów; a przede wszystkim Stanisław Ibis-Gratkowski, autor świetnych karykatur pisarzy łódzkich z katalogu wystawy im poświęconej i doskonałego opracowania graficznego znakomitej większości bieżących publikacji łódzkiej MBP.

Umiejętność zapewnienia stałej współpracy artystów grafików tak wysokiej klasy wraz z dużą sumiennością oracowania popartą fachowym przygotowaniem edytorskim sprawiają, iż działalność wydawnicza Biblioteki — na miarę jej niewielkich przecież w tym względzie możliwości — stoi na bardzo wysokim poziomie. Niewątpliwy wpływ na to ma fakt ścisłej współpracy biblioteki z Łódzkim Towarzystwem Przyjaciół Książki i Oddziałem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Działalność wydawnicza Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi może bez przesady stanowić godny polecenia wzór dla innych wielkomiejskich bibliotek w kraju. Jak mało niestety upowszechniony to wzór, niech świadczy fakt, iż w żadnej wielkiej bibliotece w Warszawie nie ma kompletu wydawnictw łódzkiej MBP.

³ Wstęp do *Sprawozdania Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi za lata 1958—61*. Łódź 1962.

NASI CZYTELNICY *piszą...*

RADOMSKIE DNI KSIĄŻKI PISARZY KIELECCZYZNY (21-22 listopad 1973)

W ramach Dni Książki Społeczno-Politycznej zorganizowano po raz pierwszy Radomskie Dni Książki Pisarzy Kielecczyzny. Zaproszono na nie 12 pisarzy z różnych środowisk literackich kraju, a wśród nich: Jana Koprowskiego, Ryszarda Miernika, Stanisława Mijasa, Józefa Ozgę-Michalskiego, Jana Bolesława Ożoga, Jana Gauzega, Stefanę Perzanowską, Stanisława Skonecznego, Józefa Stompóra, Tadeusza Zimeckiego, Elżbietę Jackiewiczową, Wiesława Jażdżyńskiego.

W ciągu 2 dni zorganizowano 25 spotkań pisarzy z czytelnikami w bibliotekach, w szkołach, klubach. Spotkania miały przedstawić społeczeństwu poetów, prozaików, publicystów związanych z Radomiem urodzeniem, pracą, walką w okresie okupacji.

Również w związku z Dniami Książki Pisarzy Kielecczyzny opracowano w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Radomiu informator pt. *Współcześni Pisarze Kielecczyzny*, który zawiera 50 sylwetek pisarzy wraz z krótką informacją o ich twórczości do 1970 r.

Ludomiła Holzer

PRZEGLĄD piśmiennictwa

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Skutki prasowej interwencji w sprawach lokali bibliotecznych. Dysproporcje w świadczeniach na rzecz bibliotek. Wizytówka bibliotek warszawskich. Automatyzacja w Bibliotece Narodowej. Sprawy wydawnicze i księgarskie.

Wojciech Jankowerny opisał w numerze 38/1973 *Tygodnika Kulturalnego* katastrofalną sytuację lokalową Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej. Obecnie w artykule „W piwnicznej izbie?” (*Tygodnik Kulturalny* nr 1) śledzi efekty prasowej interwencji. W. Jankowerny cytuje fragmenty korespondencji pomiędzy Departamentem Domów Kultury, Bibliotek i Stowarzyszeń Regionalnych MKiS a naczelnikiem powiatu Biała Podlaska na temat poprawy

warunków lokalowych Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Efektom wspólnych starań administracji jest przekazanie większej powierzchni na parterze budynku, co pozwoliło przenieść wypożyczalnię z sutereny do pokoju na parterze; rysuje się również realna perspektywa budowy gmachu dla Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej.

Po omówieniu wyników interwencji prasowej W. Jankowerny zapytuje: czy zawsze w przypadkach złych warun-

ków lokalowych bibliotek czekać trzeba do ostatniej chwili?; czy do podjęcia zdecydowanych kroków zaradczych konieczny być musi interwencyjny artykuł w prasie?

Jeśli uwierzymy w skuteczność interwencji prasowej, wówczas skłonni będziemy każdą trudną sytuację lokalową biblioteki ratować za pośrednictwem publicystyki. Trzeba byłoby jednak bardzo dużo artykułów poświęcić tym sprawom, bowiem w dalszym ciągu sytuacja lokalowa bibliotek jest zła.

Na problem ten zwraca uwagę Lucjan Biliński w artykule „Biblioteki publiczne” (*Rada Narodowa — Gospodarka — Administracja* nr 2) stwierdzając, że większość bibliotek nie odpowiada normatywowi technicznemu projektowania bibliotek publicznych. Autor artykułu pisze, że istnieją dysproporcje pomiędzy województwami i powiatami w zakresie stanu bazy lokalowej bibliotek, ich wyposażenia oraz w wysokości środków przeznaczanych na uzupełnienie księgozbiorów.

Sejmowa Komisja Kultury i Sztuki, rozpatrując problem realizacji ustawy o bibliotekach, stwierdziła poważne nieprawidłowości w finansowaniu zakupu książek do bibliotek publicznych. W związku z tym Komisja ta uchwaliła na posiedzeniu 25 marca 1970 r. dezyderat nr 8 do Ministra Kultury i Sztuki postulujący opracowanie obowiązujących norm zakupu książek do bibliotek publicznych. Realizacją tego postulatu było wydanie zarządzenia nr 14 Ministra Kultury i Sztuki z 4 lutego 1971 r. w sprawie wskaźników zaopatrzenia bibliotek publicznych w nowości wydawnicze w latach 1971-1980.

L. Biliński informuje, że w 1971 r. tylko 4 województwa zrealizowały ustalony wskaźnik zakupu nowości wydawniczych; w 1972 roku sytuacja pod tym względem niewiele się zmieniła. Budżet bibliotek publicznych na 1973 r. również nie zapewniał wykonania norm zakupu. W skali całego kraju za-

brakło ponad 60 mln zł, aby mogło być realizowane zarządzenie nr 14 Ministra Kultury i Sztuki.

W związku z notowanym od szeregu lat niedoborem w stanie zaopatrzenia bibliotek publicznych w książki, zaistniała konieczność przyznania dodatkowo w 1973 roku odpowiednich środków finansowych na te cele. Z budżetu centralnego przeznaczono na zakup książek środki w wysokości kwot przeznaczonych na ten cel przez rady narodowe z własnych nadwyżek budżetowych. W zakończeniu artykułu L. Biliński omawia główne założenia współzawodnictwa rad narodowych (na przykładzie woj. bydgoskiego) w poprawie sytuacji bibliotek publicznych.

Znacznie zasobniejsze są biblioteki w miastach niż na terenie wsi — stąd większość inicjatyw oświatowych sprowadza się do poprawy warunków pracy wiejskich bibliotek. Największym potencjałem bibliotecznym dysponują wielkie aglomeracje miejskie — z Warszawą na czele.

Lucyna Szczegodzińska w artykule „Mają co czytać” (*Kultura i Życie* nr 1) informuje, że z 325 działających na terenie całego kraju bibliotek naukowych 127 znajduje się w Warszawie. Do grupy tej oprócz Biblioteki Narodowej i Biblioteki PAN należy 12 bibliotek szkół wyższych, 64 biblioteki instytutów naukowo-badawczych, Centralna Biblioteka Rolnicza, Główna Biblioteka Lekarska i inne.

Obok bibliotek naukowych w stolicy prowadzi działalność 167 bibliotek publicznych i 415 bibliotek związkowych.

L. Szczegodzińska stwierdza, że najpowszechniej mieszkańcy Warszawy korzystają z usług bibliotek publicznych. Jednolita organizacja sieci tych bibliotek z wyodrębnieniem placówek uwzględniających podział czytelników na grupy wieku, a także coraz lepsze wyposażenie placówek bibliotecznymi sprawiają, że coraz silniej wiążą się

biblioteki publiczne z życiem mieszkańców Warszawy. Autorka artykułu charakteryzuje poszczególne grupy wiekowe czytelników (dzieci, młodzież, dorośli, emerytów) zwracając uwagę na potrzebę rozszerzenia interesującej inicjatywy: tworzenia blokowych punktów czytelniczych.

L. Szczegodzińska po dokonanych rekonesansie księżnic stołecznych stwierdza, że Warszawa ma ogromne tradycje biblioteczo-czytelnicze i szczęście do swoich ojców miasta. Nie było bowiem w Warszawie takiej sytuacji, żeby brakowało książki i biblioteki.

Aby nie wpaść w stan euforii, przypomnieć należy trudną sytuację lokalową Biblioteki Narodowej i kłopoty związane z budową nowego dla niej gmachu.

Chociaż Biblioteka Narodowa mieści się w ciasnych i nienowoczesnych pomieszczeniach, to jednak powstają tam już bardzo śmiałe plany automatyzacji procesów bibliograficznych.

O sprawach tych pisze (czak) w artykule „Za rok — centralny ośrodek informacji w Bibliotece Narodowej” (*Trybuna Ludu* nr 14). Autor artykułu informuje, że Biblioteka Narodowa będzie pełniła w Państwowym Systemie Informatycznym rolę centralnego ośrodka ogólnej informacji bibliograficznej i bibliotecznej. Według opracowanego programu automatyzacji prac w Bibliotece Narodowej zarówno Przewodnik Bibliograficzny jak i Bibliografia Zawartości Czasopism zostaną włączone do skomputeryzowanego systemu krajowego w 1975 r.

Dobrze byłoby, żeby równolegle z automatyzacją procesów bibliograficznych i bibliotecznych postępował proces unowocześniania produkcji książki. Czytelnik bowiem oczekuje na szybkie wydanie książki i natychmiastową o niej informację.

Janusz Przymanowski w artykule „O utykanii, książkach i telewizji” (*Trybuna Ludu* nr 26) porusza problemy wydawnicze, ustosunkowując się m.in. do obecnej polityki wznowień. Z punktu widzenia czytelnika, a także kalkulacji finansowych, więcej uwagi należy poświęcić na kształtowanie nakładów książek. Jeśli istnieje wysoki popyt na określoną książkę, posiadającą walory artystyczne i polityczne, należy ją wydawać do pełnego nasycenia rynku, gdyż dzięki temu uzyskujemy środki na dofinansowywanie książek niskonakładowych, nieodzownych jednak z przyczyn artystycznych, politycznych, czy naukowych — stwierdza J. Przymanowski.

Unowocześnienie i zwiększenie produkcji wydawniczej powinno spowodować modernizację systemu sprzedaży książek — sieci księgarskiej.

Jest to również rozległy teren rozpowszechniania książki, wymagający większej gospodarskiej troski. W sposób przekonujący uzasadnia ten postulat Maciej Iwanowski w artykule „Hodowla osiłków” (*Polityka* nr 2). W artykule tym przedstawiono trudną sytuację dzisiejszego księgarstwa oraz wnioski dotyczące usprawnienia działalności sieci księgarskiej.

eLBe

Liczba ukazujących się współcześnie pomocy bibliograficznych wskazuje, że proces przybliżania odbiorcom źródeł informacyjnych rozwija się w sposób coraz bardziej żywiołowy. Z jednej strony nikt dziś nie chce tracić cennego czasu na własne, często bezowocne poszukiwania w gąszczu coraz większej liczby publikacji, z całym zaufaniem zdając się tu na pomoc przeznaczonych dla niego, gotowych już opracowań, z drugiej zaś coraz częściej podejmują się tego pośrednictwa instytucje i zespoły nie związane profesjonalnie z działalnością bibliograficzno-dokumentacyjną, realizując zasady „dobrej roboty” bibliograficznej jedynie według własnych potrzeb i możliwości. Przy pełnej dobrowolności poczynają różny bywa stopień świadomości praktycznej przydatności przygotowanego dzieła. Po ukazaniu się publikacji w formie drukowanej staje się ona własnością publiczną, nie można jej cofnąć i w takiej formie będzie służyła swoim odbiorcom. Gdy obserwujemy niektóre poczynania na polu bibliografii, rodzą się w nas pewne niepokoje, którymi chcielibyśmy się podzielić.

Wśród ostatnio wydanych publikacji bibliograficznych szerokie zainteresowanie wzbudziło wydawnictwo oficyny „Iskier” — *Publikacja o środowisku studenckim. Bibliografia za lata 1960—1970* Jana Błuszkowskiego i Ryszarda Kalbarczyka, w nakładzie 2 tys. egzemplarzy¹. Inicjatywę przygotowania bibliografii podjął Zespół Badań Socjologicznych Rady Naczelnej ZSP. Do jego zadań, obok prac badawczych, należy między innymi gromadzenie informacji o środowisku studenckim oraz szeroko zakrojone prace dokumentacyjne. W przedmowie do wydawnictwa prof. Jan Szczepański, uzasadniając jego znaczenie

i potrzebę, podkreśla przede wszystkim wszechstronność bibliografii jako źródła uwzględniającego dziedzinę funkcjonowania uczelni i życia studentów.

Istotnie, Autorzy prezentują nam niezwykle obszerną bibliografię specjalną, obejmującą piśmiennictwo krajowe na temat środowiska akademickiego w Polsce lat 1960—1970. Bibliografia grupuje wydawnictwa samoistne i niesamoistne wydawniczo oraz dodatkowo niektóre publikacje spoza rynku księgarskiego, jak powielane referaty oraz dyskusje sesji naukowych, raporty z badań, opracowania analityczne itp. W rezultacie zgromadzono ogółem 4293 opisy, co w zestawieniu z innymi bibliografiami o podobnej tematyce jest liczbą imponującą.

Przedstawiony temat niewiele miał dotąd pełnych i samodzielnych opracowań bibliograficznych. Jedynie problematyka szeroko pojętej dydaktyki szkolnictwa wyższego ma już wcześniejszy dorobek w opracowaniu Józefa Czernego², natomiast samo zagadnienie środowiska studenckiego, problematyka studiów i studiowania posiadają zaledwie próby bibliograficznych przeglądów załącznikowych. Autorzy podjęli więc ambitne zadanie przygotowania monograficznej bibliografii specjalnej, dotyczącej szeroko rozumianych zagadnień szkolnictwa wyższego, przeznaczonej, jak poinformowano we wstępie, głównie do użytku praktycznego działaczy organizacji studenckich, pracowników naukowo-dydaktycznych oraz pracowników i instytucji związanych ze środowiskiem studenckim.

W zakres bibliografii wprowadza nas jej tytuł i podtytuł, ale już wstępne zapoznanie się ze spisem treści wskazuje, że publikacja obejmuje nie tylko sprawy środowiska studenckiego.

¹ J. Błuszkowski, R. Kalbarczyk: *Publikacje o środowisku studenckim. Bibliografia za lata 1960-1970*. Warszawa 1973 Iskry s. 247.

² J. Czerni: *Materiały do bibliografii dydaktyki szkoły wyższej w Polsce za lata 1944-1960*. Gliwice 1961.

Tak na przykład w rozdziale „Młode pokolenie Polski Ludowej” przedstawiono problematykę dotyczącą ogólnie spraw młodzieży w Polsce, w rozdziale „Szkolnictwo wyższe” także organizację i rozwój szkolnictwa ogólnego, ponadto szeroko i skrupulatnie udokumentowano procesy dydaktyczne szkoły wyższej, a także włączono do bibliografii problemy absolwentów oraz roli kadry z wyższym wykształceniem w gospodarce narodowej. Autorzy nie sprecyzowali bliżej zakresu i zasięgu swojej bibliografii, brak także ustaleń terminologicznych dla pojęcia „środowisko studenckie”, a tym samym wyrażnych granic oddzielających tematykę pokrewną.

W sumie jest to więc bibliografia dokumentująca ogół spraw szkolnictwa i środowiska akademickiego w Polsce, immanentnie do siebie należących. Podtytuł określa przydział czasowy materiałów, nawiązując do wymienionego opracowania J. Czernego, jako świadoma jego kontynuacja.

Wyznaczone granice nie są jednak konsekwentnie zachowane — opisy 139, 140, 141, 145, 200, 1308, 2422, 3049 wykraczają poza nie, nie dając pewności co do zastosowanych kryteriów. Podtytuł bibliografii nie określa zasad wyboru publikacji, o którym to zabiegu Autorzy jednak wspominają ogólnikowo w ostatnim zdaniu swej przedmowy. Nie znane są bliżej zasady doboru pozycji do bibliografii, co znacznie utrudnia możliwość zorientowania się w jej przydatności dla indywidualnych tematów. Niepokoi także brak jakiegokolwiek oceny bazy źródłowej bibliografii. Nie można wyrobić sobie jasnego poglądu o jej kompletności i granicach wykorzystania dostępnych materiałów.

Ogólnie przyjęto w bibliografii układ systematyczny, a w ramach poszczególnych poddziałów rzeczowych zastosowano układ alfabetyczny. Klasyfikację materiałów można uznać ogólnie za prawidłową, chociaż przy analizie z kolei przydziałów jednostkowych nasuwa

się nieco zastrzeżeń natury formalnej i merytorycznej.

Wielką zasługą Autorów jest ich widoczny wysiłek nieodbiegania od głównego przedmiotu ich zainteresowań. Jak każdy temat wymagał on jednak uwzględnienia pewnego tła ogólnego, które często stanowi pułapkę nawet dla bardzo doświadczonych bibliografów, pożerając im czas i miejsce przeznaczone dla meritum sprawy.

Autorzy poprzedzają każdy rozdział swojej bibliografii podrozdziałem „Zagadnienia ogólne” — gromadząc tam publikacje znajdujące się na pograniczu właściwego tematu. Ilościowo są one na ogół proporcjonalne w stosunku do całości zagadnienia, może jedynie w podrozdziale „Turystyka i wypoczynek studentów” przydałoby się zaostrzyć selekcję materiałów, zwłaszcza w odniesieniu do pozycji dotyczących sportu i turystyki w ogóle (por. np. poz. 2375—2389), o których powiązaniu z tematem głównym nic nas nie informuje.

Autorzy mieli sporo kłopotów ze szczególnym przydziałem poszczególnych pozycji. I tak np. w podrozdziale „Sport i wychowanie fizyczne studentów” zgromadzono temat „AZS”, zabrakło tam jednak poz. 2699, umieszczonej osobno w rozdziale „Organizacje młodzieżowe...” — podrozdział „Zagadnienia ogólne”. Dalszym przykładem pewnej niekonsekwencji może być budowa rozdziału „Studencki ruch kulturalny”, gdzie w podrozdziale „Festiwal kultury studenckiej” mamy pozycje dotyczące teatru i muzyki, ale z kolei w podrozdziałach dotyczących tegoż tematu mamy, wymiennie, sporo pozycji o festiwalach. W podrozdziale „Teatry i kabarety studenckie” zamieszczono jednorazowo recenzję z przedstawienia teatralnego, której obecność wobec braku setek pozostałych trudno usprawiedliwić. Budzi wątpliwość przydział pozycji 1764 dotyczącej Ogólnopolskiego Festiwalu poezji społecznie zaangażowanej do podrozdziału „Najlepsi studenci. Sprawa uzdolnionej młodzieży”.

Można zauważyć także pewne tendencje do zbyt formalistycznego tworzenia drobnych, samodzielnych rozdziałów tematycznych, gdy jednocześnie tematy pozycji wykazują wyraźne związki formalne z już istniejącymi działami (np. wydzielenie rozdziału „Sądownictwo studenckie” obejmującego 5 opisów). Budzi wątpliwości koncepcja tematyczna przydziału w podrozdziale „Uczestnictwo kulturalne studentów” należącego do rozdziału „Osobowość społeczna studentów”. Niejasny jest jego stosunek do rozdziału „Studencki ruch kulturalny”, gdzie właśnie tego uczestnictwa zabrakło.

Wiele z tych uwag o ogólnej konstrukcji bibliografii łączy się także z zagadnieniem odsyłaczy. Pełnią one ważną funkcję w bibliografii, ponieważ kierują do tematu naczelnego, łącząc pokrewne zagadnienia. Autorzy zastosowali w swej bibliografii jedynie ogólnikowe odsyłacze liczbowe do określonych pozycji, zgrupowane na końcu niektórych rozdziałów. Tego typu odsyłacze, informacyjnie najmniej zresztą sprawnych, jest jednak za mało — na ponad 4 tys. pozycji odnaleziono ich w tekście ok. 30. W takim układzie rozproszenie materiałów jest znaczne i niestety nie ułatwia użytkowania tej bibliografii.

Przyjęta w ogólności zasada jednokrotnego przydziału pozycji oraz zbyt rzadkie stosowanie odsyłaczy w sposób dostateczny utrudnia wykrycie pokrewnego tematu, ale dodatkowo jeszcze rozprasza materiały fakt alfabetycznego uszeregowania opisów wewnątrz działów. Za każdym razem jesteśmy zmuszeni do przeglądania całości, by wytropić interesujący nas zespół pozycji. Żmudniejszy w wykonaniu, ale znacznie wygodniejszy dla odbiorcy byłby tu np. układ logiczny, przyjmujący zasadę grupowania zespołów tematycznych. Sprawdza się u odbiorcy także układ chronologiczny, bardziej mechaniczny, ale ukazujący rozwój zainteresowań badawczych czy publicystycznych danym zagadnieniem. Jakie-

kolwiek szeregowania alfabetyczne w bibliografiach są od dawna uznane za mniej sprawne informacyjnie i zastąpione dużo efektywniejszymi możliwościami.

Równej wagi zagadnieniem w omawianej bibliografii wydaje się analiza zasad i kryteriów selekcji. Jak wspomniano, nie znamy bliżej ustaleń autorów, należy więc rozpoznawać je indywidualnie. Jakikolwiek zasady odrzucania materiałów w bibliografii specjalnej są zawsze problemem trudnym i dyskusyjnym. Wiemy bowiem, jak wielu odbiorców i jak wiele punktów widzenia będzie się krzyżować, a także zdajemy sobie sprawę z różnej wartości informacyjnej poszczególnych materiałów. W zasadzie użytkownik zawsze preferuje te publikacje, które przynoszą jak najobszerniejszą ocenę danego problemu (byle tylko zaopatrzone w odpowiedni aparat pomocniczy!).

Rozpatrzmy ten problem na konkretnym przykładzie bliskiego nam tematu — spraw książki i czytelnictwa w życiu studiujących. W rozdziale „Proces dydaktyczny w szkole wyższej” nie znajdziemy ani jednej pozycji dotyczącej ogólnonaukowego, międzyuczelnianego zakładu, jakim jest biblioteka, ani też pozycji dotyczącej np. roli książki w procesie nauczania. W podrozdziale tegoż rozdziału np. „Podręczniki akademickie” umieszczono głównie publikacje dotyczące problemów metodyczno-dydaktycznych i wydawniczych. Wśród 16 zamieszczonych opisów figurują tam także wykazy nowości wydawniczych za lata 1960 i 1968 oraz plan wydawniczy na rok 1962. Pozycje dotyczące organizacji i procesu czytelnictwa studenckiego odnajdziemy częściowo w podrozdziale „Uczestnictwo kulturalne studentów”, gdzie jednak, zgodnie z założeniami tematu, dotyczy ono głównie jednego aspektu zagadnienia — tzw. czytelnictwa pozaobowiązkowego, uprawianego w czasie wolnym, jako jeden z elementów podnoszenia poziomu kulturalnego lub rozrywki. Znalazły się tu także jednak niektóre

pozycje dotyczące tzw. czytelnictwa instrumentalnego, związanego z procesem dydaktycznym szkoły. Mieszając obie te formy we wspólnym układzie Autorzy dowodzą, że nie wszystkie pozycje opisywano z autopsji.

Interesujący nas temat biblioteki i książki został w bibliografii potraktowany bardzo skromnie. Być może, należy wytlumaczyć to faktem nie uwzględnienia w wyborze pełnej zawartości wykazanego czasopiśmiennictwa bibliotekoznawczego. I tak z dziesięciu roczników *Bibliotekarza* wybrano wstępny komentarz W. Wilbikowej dotyczący szkolnictwa wyższego (gdy np. w tymże roczniku, obok znajdował się obszerny artykuł problemowy o czytelnictwie studenckim) oraz informację H. Leszczyńskiej-Stąsień o praktykach wakacyjnych studentów bibliotekoznawstwa. *Przegląd Biblioteczny* za tenże okres dostarczył Autorom jedynie przyczynku A. Rogalskiej nt. przysposobienia bibliotecznego studentów, gdy jednocześnie w 1967 r. ukazał się tam zasadniczy artykuł o bibliotekach studenckich prowadzonych m.in. z inicjatywy ZSP. W *Rocznikach Bibliotecznych* wybrano artykuł K. Głombiowskiego o bibliotekoznawstwie jako dyscyplinie naukowej, gdy np. w 1969 r. ukazały się na jego łamach tak podstawowe dla tematu bibliografii prace jak J. Marcinkowskiej *Działalność informacyjna biblioteki na rzecz studentów zaocznych* czy też E. Marczewskiej-Stańdowej *Udostępnianie zbiorów bibliotecznych z punktu widzenia studentów zaocznych*.

Ostra selekcja tematu czytelnictwa bibliotecznego staje się jeszcze bardziej widoczna na tle analizy materiałów pominiętych. I tak z niezwykle szeroko skąd inąd uwzględnionego zbioru roczników *Zycia Szkoły Wyższej* pominięto m. in. artykuł H. Więckowskiej „Biblioteki uniwersyteckie w XX-leciu Polski Ludowej” (1966 nr 6), K. Piotrowskiego „Z badań nad czytelnictwem studentów w

bibliotece” (1963 nr 6), B. Winida „Biblioteka Główna i biblioteki zakładowe” (1963 nr 6), M. Wigluszowej „Zagadnienie bibliotek studenckich” (1964 nr 1), E. Chełstowskiego „W sprawie pracy bibliotek zakładowych wyższej uczelni” (1967 nr 9), T. Krzyżewskiego „Biblioteki wyższych szkół technicznych wobec zagadnień naukowych i dydaktyczno-wychowawczych” (1970 nr 12), J. Szockiego „Rola bibliotek publicznych w procesie kształcenia studentów zaocznych” (1970 nr 12). Spośród coraz bogatszej w ostatnim dziesięcioleciu literatury na temat bibliotecznego warsztatu studiujących nie wykorzystano co najmniej 20 wartościowych i źródłowych publikacji. Odnosi się ponadto wrażenie, że nie objęto w wielu tytułach roku 1970, ponieważ większość pozycji pominiętych odnosi się właśnie do tego okresu.

Dobór materiałów do bibliografii nie został do końca przemyślany, ani konsekwentnie zrealizowany. Umieszcza się np. w bibliografii informacje o plenarnym posiedzeniu Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego z 1955 r. (opublikowaną w tymże roku!) nie wymieniając jednocześnie następnych, lub np. pierwszej i ostatniej w granicach chronologicznych bibliografii. Jednorazowo wykorzystano hasło „Szkolnictwo wyższe” z *Rocznika polityczno-gospodarczego* (za rok 1962), „Ocenę poziomu przygotowania młodzieży do szkół wyższych” wykazano tylko za rok 1964/65 nie informując o kontynuacji. Skutki tych i tym podobnych uchybień ponosi niestety użytkownik.

Elementem najwiarygodniejszej, źródłowej informacji jest podstawowy opis bibliograficzny materiałów. Jego prawidłowością i dokładnością mierzy się wartość całego dzieła. Odstępstwem generalnym, które właściwie zamyka drogę wszelkim dalszym rozważaniom na ten temat, jest stwierdzenie, że opisy nie są wiarygodne oraz że nie są konstruowane zgodnie z obowiązującymi przepisami normalizacyjnymi.

Źródła, na których opierali się Autorzy zbierając materiały, takie jak „Bibliografia zawartości czasopism”, „Przewodnik Bibliograficzny”, czy katalogi wielkich bibliotek naukowych — w zasadzie pozwoliłyby, przy uważnym korzystaniu, wielu błędnych opisów uniknąć, ale wiadomo, że aby je właściwie wykorzystać, trzeba je przede wszystkim dobrze rozumieć, trzeba znać mądry mechanizm praktycznie stosowanych układów i wzorów, usankcjonowaną w działaniu logikę ich wzajemnych zależności i powiązań.

Autorzy udźwignęli w zasadzie ciężar zaledwie opisu podstawowego — artykułu z czasopisma i do minimum skróconego opisu druku zwartego. Wszystko, co wykraczało poza tę umiejętność, niestety nie służy sprawie identyfikacji źródła. Zdziwił nas opis takich pozycji jak np. 822, 1601, 3675, 3796, 3807, 3870! O nieznaności podstawowych zasad bibliografowania świadczy także nadużywanie cudzośłów i przecinków, niewłaściwa kolejność poszczególnych elementów opisu (np. tom ogólnego zbioru) i ogólny brak starania o możliwie pełną informację identyfikującą źródło. Aby móc je w pełni wykorzystać, większość opisów w praktyce winna być skonfrontowana z oryginałem.

Wzorując się na innych zapisach bibliograficznych Autorzy zastosowali krótkie adnotacje po tytule, wyjaśniające jego treść (zgodnie z opisem w BZCz), niestety, wyjaśnień tych jest zdecydowanie za mało. Jak np. rozpoznać zawartość treściową artykułu pt. „Żale studenta” zamieszczonego w podrzdziale „Inne zagadnienia” dużego, podstawowego dla bibliografii działu „Środowisko studenckie”? (poz. 2466).

Gdzie niegdzie zastosowano zasadę rozpisywania niektórych druków zwartych. Nie wiemy jednak, które z nich zostaną przedstawione czytelnikowi bliżej, poprzez jego elementy składowe. Szkoda, że nie objęto tą zasadą np. zawartości publikacji „Z problematyki czytelnictwa środowiska na-

ukowego i studenckiego szkół wyższych”, gdy jednocześnie z taką skrupulatnością traktuje się problemy dydaktyczne Akademii Rolniczych. Zważywszy na ilość publikacji w bibliografii, tematyka ta zajmuje poczesne miejsce we współczesnym rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce.

Na przykładzie opisu poz. 2447, czyli powieści o tematyce studenckiej, należy przypomnieć praktyczną zasadę podawania po tytule także nazwy gatunku literackiego utworu, aby nie wodzić użytkownika na manowce! Przy opisie także warto pamiętać o konsekwentnym ustaleniu, które pozycje tzw. wielokrotne (dyskusje prasowe, cykle tematyczne) mogą i powinny być skupiane pod jednym, wspólnym opisem, a które mogą być opisywane indywidualnie. W omawianej bibliografii np. dyskusja o klubach studenckich, która obejmuje 10 wypowiedzi na ten temat, jest całkowicie rozrzucona, każda wypowiedź wykazana jest oddzielnie i mechanicznie, w szyku alfabetycznym uszeregowana. Na takich właśnie przykładach najefektywniej nie sprawdza się w bibliografiach metoda jednostkowego układu alfabetycznego w obrębie działów.

W tym miejscu kilka słów o wiarygodności opisów — tak wielkiej ilości błędów nie można wytłumaczyć tylko nieodpowiedzialnością korekty i redaktora technicznego! Najpoważniej wygląda tu sprawa zniekształconych nazwisk oraz różnych wariantów ich używania w tekście i indeksie, powodujących, że autorzy figurują tam co najmniej podwójnie. I tak błędnie wykazano publikacje rektora Piątkowskiego (nie tylko podwójnie, ale także niezbieżnie z tekstem, por. poz. 345, 443, 1105, 1376), E. Suliborskiej, która w żadnej ze swoich pozycji nie występuje w prawidłowej formie nazwiska (por. poz. 896, 2216, 2532), Z. Papierskiego (poz. 348), F. Bąbala (poz. 284, 285), J. Mujzela (poz. 551), Cz. Maślińskiego (poz. 604), J. Garbaczowskiej (poz.

1028), K. Śreniowskiej (poz. 1296), J. Waksmańskiego (poz. 1666), E. Siemińskiej (także brak w indeksie poz. 2615), W. Briksa (poz. 2640), H. Pochylskiej (która występuje jedynie jako *Popychalska!*), Z. Raua (poz. 2938), S. Frybesa (poz. 3620), T. Dzierżykraj-Rogalskiego (poz. 614, 1682), A. Berkowicza (poz. 6), W. Machejki (także wykazywanego jako *Maciejko*, por. poz. 3226 i 3168), W. Jażdżyńskiego (poz. 4025) i wielu innych.

W wyniku nieuwagi nie uzupełniono danych bibliograficznych w kilkunastu pozycjach, jak np. przy poz. 774, 1266, 1359 (zniekształcony tytuł), pozycje 2447, 3544-3553, 1990 (brak stron), poz. 179, 667, 767, 2775, 3623 (brak roku wydania) itp.

Nieprawdziwe dane bibliograficzne posiada pozycja 196 — jako żywo *Bibliotekarz* nie jest dwutygodnikiem, aby móc wykazać się numerem 24, a także nie istnieją strony 919-924 w roczniku 1964. W poz. 1721 i 1722 wynikła pomyłka — opis prawdziwy odpowiada tylko pozycji pierwszej. W poz. 2359 pomyłono rok ukazania się artykułu (winno być 1966), powtórzono pozycję 2527 i 2615 na skutek przeinaczenia nazwiska autora i opuszczonej adnotacji. Poz. 3788 i 3789 dotyczą tego samego artykułu zamieszczonego jedynie w nr 12 *Liter*. Nie ma podstaw, aby w poz. 1413 i 2909 zmieniać tytuł „*Łódzkich Studiów Etnograficznych*”, w teże błędnej formie wymienionych następnie w wykazie tytułów. W poz. 1664 i 1903 nie rozwiązano imion autorów, które w pełnym brzmieniu figurują w indeksie. W poz. 3257 podano tylko nazwisko autora, znanego krytyka teatralnego Witolda Fillera i tylko ono trafiło do indeksu. Z kolei poz. 3188 opisanej pod pseudonimem Marka Skwarnickiego: „*Spodek*”, nie ma w indeksie w żadnej wersji.

Sporo zastrzeżeń można także zgłosić do kolejności poszczególnych pozycji. Nie zachowuje się konsekwentnie chronologii przy pozycjach te-

go samego autora, dotyczących tego samego tematu (por. np. pozycje K. Czyżyka 931-932, 938-941).

Drobnych błędów korektorskich w poszczególnych wyrazach niestety także nie brakuje — w poz. 3636 winno być „étrangers”, „brykady” brykają sobie w poz. 3656, o „pudding” chodzi zapewne w poz. 3673.

Jak wspomniano, nastąpiło także przeniesienie różnorodnych błędów ze zrzębu głównego bibliografii do „Indeksu nazwisk” oraz do „Wykazu czasopism uwzględnionych w bibliografii i ich skrótów”. Dodając nowe przeinaczenia, nie zachowuje się także właściwej kolejności alfabetycznej wymienianych pozycji.

W bibliografii bardzo brakuje nam skupienia podstawowych zagadnień geograficznie lub np. według kierunków studiów, alfabetyczny wykaz nazwisk nie jest dla użytkownika wystarczający. Wykaz czasopism obejmuje ponad 290 tytułów roczników wykorzystanych w bibliografii. W rzeczywistości było ich nieco więcej, gdyż, jak łatwo sprawdzić, wiele tytułów występujących w zrzębie głównym nie zostało wymienionych w wykazie (por. np. *AIU Bulletin, Z badań nad Młodzieżą Wiejską* [?], *Biuletyn Informacyjny PAX, Kąszebo, Studia Naukowo-Polityczne* itp.). Sporo jest pomysłów w tytułach czasopism, raz po raz znajduje się w tekście lub wykazie tytuły podane nieco inaczej, że nie wspomniemy o zasadzie generalnej nieuwzględniania przez Autorów obowiązującej normy skrótów, powszechnie obecnie stosowanej.

Mimo tak dużej liczby tytułów figurujących jako baza źródłowa bibliografii, nie odnaleźliśmy wśród nich tak charakterystycznych dla tematyki periodyków jak *Politechnik, Sztandar Młodych* (są inne dzienniki), *Radar, Płomienie*, czy choćby *Księgarza*, gdzie z łatwością można znaleźć interesujące dla tematu materiały.

Na koniec ostatnia już pretensja, tym razem skierowana wyraźnie do

Wydawnictwa, za bardzo ubogie, nie różnicowane edytorsko opracowanie typograficzne bibliografii, które w rezultacie sprawia, że jest ona mało czytelna i nużąca w użytkowaniu, gdy tymczasem generalnie ułatwia edytorskie decyzje i właściwie systematyzuje te problemy Norma PN-62/N-01153.

Główną wartością omawianej bibliografii jest zebranie przez Autorów imponującej liczby materiałów dotyczących niezwykle ważnych problemów naszego życia społecznego, jakim jest środowisko akademickie. Materiały te jednak zostały opracowane w sposób podważający zaufanie użytkownika. Niejednokrotnie zostanie on wprowadzony w błąd i narażony na stratę czasu przy dotarciu do źródła.

O wartości bibliografii decyduje jasna koncepcja ogólna całości dzieła, co z kolei rzutuje na jej przydatność, krytyczny dobór materiałów, preferujący najbardziej wartościowe informacyjnie źródła, sprawny układ całości i aparatu pomocniczego oraz przejrzysty, wiarygodny opis pozycji. To wszystko dopiero składa się na ogólną

sprawność i wartość informacyjną wydawnictwa³. Każdemu autorowi bibliografii należałoby zalecić jak najsurowsze zasady kryteriów selekcji merytorycznych i formalnych, które wyeliminują problemy marginesowe, natomiast pogłębią problemy podstawowe. Główny zarzut w stosunku do omawianej pracy to: nieznamość lub nieumiejętność stosowania podstawowych zasad metody bibliograficznej i zbyt duża dowolność oraz brak konsekwencji w realizacji własnych koncepcji.

W tej sytuacji, dla uniknięcia dalszej żywołości przy podejmowaniu prac bibliograficznych w różnych zespołach nieprofesjonalnych, doniosłego znaczenia nabiera zagadnienie zapewnienia centralnej koordynacji lub choćby fachowej konsultacji dla wydawnictw tego typu podejmowanych w kraju. Wymagają one skutecznej pomocy i oparcia o powołaną w tym celu instytucję nadającą kierunek merytoryczny, zapewniającą fachowy nadzór i opiniującą całokształt działania w tym zakresie.

Cecylia Duninowa

kronika

krajowa

i zagraniczna

KONFERENCJA DYREKTORÓW BIBLIOTEK PUBLICZNYCH STOPNIA WOJEWÓDZKIEGO

W dniach 13-14 grudnia 1973 roku odbyła się w Koninie konferencja dyrektorów bibliotek publicznych stopnia wojewódzkiego. Program konferencji obejmował m.in.:

- informację sekretarza KP PZPR Ireneusza Mączki na temat aktualnego stanu i perspektyw rozwoju miasta i powiatu Konin;
- informację dyrektora PiMBP w Koninie mgr Romana Sobczaka na temat rozwoju sieci bibliotek i czytelnictwa w powiecie konińskim.

Pierwszy dzień konferencji wypełniły ponadto: zwiedzenie PiMBP, PDK, Domu

Kultury Kopalni Węgla Brunałnego, Pałacu Sportowego oraz lustracja Filii PiMBP w Koninie i GBP w Gosławicach.

W drugim dniu konferencji wicedyrektor Departamentu Domów Kultury, Bibliotek i Stowarzyszeń Regionalnych MKiS — dr Edward Paliński przedstawił główne kierunki działania Departamentu w 1973 i 1974 roku, a następnie naczelnik Wydziału Księgozbiorów i Czytelnictwa mgr Lucjan Biliński omówił udział bibliotek w obchodach 30-lecia PRL. Dalszy ciąg konferencji wypełniły sprawy bieżące i dyskusja.

³ H. Hleb - Koszańska (rec.): Stanisław Kubiak: „Bibliografia zawartości prasy Poznań”. *Prz. bibliot.* 1970 z. 1 s. 70.

UROCZYSTOŚCI JUBILEUSZOWE 50-LECIA PRACY KSIĄŻNICY MIEJSKIEJ W TORUNIU POŁĄCZONE Z ODDANIEM DO UŻYTKU NOWEGO GMACHU BIBLIOTEKI

W dniu 15 grudnia 1973 roku odbyła się uroczystość jubileuszowa 50-lecia pracy Książnicy Miejskiej im. Kopernika w Toruniu, połączona z oddaniem do społecznego użytku nowego gmachu Biblioteki przy ul. Słowackiego 8.

Na program uroczystości złożyły się:

- referat prof. dr Andrzeja Bukowskiego „Książnica Miejska w życiu naukowym i kulturalnym Torunia lat 1923-1939”;

— referat dyrektora Książnicy Miejskiej — mgr Alojzego Tuja k o w s k i e g o „Rola Książnicy Miejskiej we współczesnym życiu kulturalnym Torunia 1945-1973”;

— uroczyste przekazanie do użytku nowego gmachu Biblioteki;

— wręczenie odznaczeń i nagród bibliotekarzom;

— otwarcie wystawy pt. „Ludzie Torunia w historii Nauki Polskiej”.

NAGRODY „POLITYKI” 1973

Redakcja tygodnika *Polityka* przyznała doroczne nagrody w dziedzinie najnowszej historii Polski za książki wydane w 1972 roku. Jury w składzie: prof. dr Juliusz Bardach, red. Kazimierz Koźniewski, prof. dr Bogusław Leśnodorski, prof. dr Czesław Madajczyk, dr Mieczysław F. Rakowski, prof. dr Franciszek Ryszka, doc. dr Witold Stankiewicz, red. Marian Turski, prof. dr Feliks Tych, prof. dr Henryk Zieliński, przyznało następujące nagrody:

w dziedzinie prac naukowych i popularnonaukowych trzy równorzędne nagrody otrzymali: Hanna Jędruszczak za książkę pt. *Za-*

trudnienie a przemiany społeczne w Polsce w latach 1944-1960 (Ossolineum); Andrzej Pilich za książkę pt. *Studencki ruch polityczny w Polsce w latach 1932-1939* (PWN); Zbigniew Szczygielski za książkę pt. *Walka o jednolity front w Warszawie 1933-1935* (PWN);

w dziedzinie pamiątek trzy nagrody równorzędne przyznano: Wiesławowi Kielarowi za książkę pt. *Anus Mundi* (Wydawn. Literackie), Karolowi Małłkowi (pośmiertnie) za książkę pt. *Polskie są Mazury* (Czytelnik) oraz Janowi Zamojskiemu za książkę pt. *Miejsce postoju* (Czytelnik).

SPRAWY BIBLIOTEK — TEMATEM POSIEDZENIA SEJMOWEJ KOMISJI KULTURY I SZTUKI

W dniu 31 stycznia 1974 roku odbyło się pod przewodnictwem posła Witolda Lasoty posiedzenie Sejmowej Komisji Kultury i Sztuki, poświęcone sprawom rozwoju bibliotek i czytelnictwa. Podstawę do dyskusji stanowiły: *Raport o stanie bibliotek polskich*; informacja Ministra Kultury i Sztuki Stanisława Wrońskiego na temat głównych kierunków działalności bibliotek oraz materiały przedstawione przez posłów-referentów. W ożywionej dyskusji omówiono dorobek bibliotek w upowszech-

nianiu czytelnictwa oraz najważniejsze problemy związane z unowocześnieniem placówek bibliotecznych i doskonaleniem ich pracy. Najwięcej miejsca poświęcono bibliotekom publicznym oraz Bibliotece Narodowej. Na wniosek posła Wojciecha Żukrowskiego Sejmowa Komisja Kultury i Sztuki przekazała wszystkim bibliotekarzom gorące podziękowanie za ich owocną pracę w upowszechnianiu czytelnictwa.

ROZSTRZYGNIĘCIE OGÓLNOPOLSKIEGO KONKURSU CZYTELNICZEGO „ZŁOTY KŁOS”

W dniu 27 stycznia 1974 roku odbyła się w Warszawie — w siedzibie NRO ZSL — uroczystość wręczenia nagród laureatowi dziesiątego etapu ogólnopolskiego konkursu czytelniczego ph. „Złoty Kłos dla Twórcy — Srebrne dla Czytelników”.

W dziesiątym etapie konkursu, zorganizowanego przez redakcję *Dziennika Ludowego*, Ministerstwo Kultury i Sztuki, organizacje i instytucje zainteresowane w upowszechnianiu książki na wsi — laur „Złotego Kłosa” zdobył Wojciech Żu-

krowski za powieść *Kamienne tablice*. Uczestnicy konkursu wyróżnili również następujące książki: *Pamiętnik z Powstania Warszawskiego* Mirona Białoszewskiego, *Kozietulski i inni* Mariana Brandysa, *Śmiech Jana Marii Gisgesa*, *Drzewo rodzi owoc* Tadeusza Hołuj, *Opowieści biblijne* Zenona Kosidowskiego, *Sowizdrzał świętokrzyski* Józefa Ozgi-Michalskiego, *Srebrne orły* Teodora Parnickiego, *Siekierzada albo zima leśnych ludzi* Edwarda Stachury oraz *Chleb rzucony umartym* Bogdana Wojdowskiego. Autorzy tych książek otrzymali symboliczne „Złote Kłosa”.

W czasie uroczystości zostały wręczone 11 osobom odznaki „Zasłużonego Działacza Kultury” przyznane przez Ministra Kultury i Sztuki za szczególne zasługi w upowszechnianiu czytelnictwa.

Jury X etapu ogólnopolskiego konkursu „Złoty Kłosa”, pod przewodnictwem naczelnika

MK i S Lucjana Bilińskiego, przyznało dwie nagrody zespołowe: dla Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Warszawie i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Toruniu oraz 90 nagród indywidualnych wraz z odznaką „Srebrnego Kłosa” dla wyróżnionych w konkursie bibliotekarzy, działaczy organizacji młodzieżowych i spółdzielczych, księgarzy, działaczy Towarzystwa Wiedzy Powszechnej oraz czytelników.

W uroczystości wręczenia wyróżnień wzięli udział przedstawiciele: władz NK ZSL z wiceprezesem NK Józefem Ozgą-Michalskim i sekretarzem NK Jerzym Szymankiem; Ministerstwa Kultury i Sztuki z wicedyrektorem Departamentu Domów Kultury, Bibliotek i Stowarzyszeń Regionalnych dr Edwardem Palińskim; ZSMW z sekretarzem ZG Bogdanem Szarleją; TWP z wiceprezesem ZG Janem Drążkiem oraz CRS, Zjednoczenia Księgarstwa, instytucji wydawniczych.

NOWY GMACH POWIATOWEJ I MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W ROPCZYCACH

W dniu 11 stycznia 1974 roku nastąpiło uroczyste otwarcie nowego gmachu Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ropczycach, woj. rzeszowskie. Nowy gmach biblioteki ma wypożyczalnię, czytelnię, pokoje pracy, oddział dla dzieci i inne po-

mieszczenia. W uroczystości otwarcia gmachu PIMBP w Ropczycach wzięli udział: Minister Kultury i Sztuki Stanisław Wroński i Zastępca Kierownika Wydziału Kultury KC PZPR Jan Kasak.

WIECZOR W ZWIĄZKU LITERATÓW POLSKICH POŚWIĘCONY 200 ROCZNICY ZGONU J. A. ZAŁUSKIEGO

W związku z przypadającą 200 rocznicą zgonu współzałożyciela pierwszej polskiej biblioteki publicznej — J. A. Załuskiego, zorganizowany został przy współudziale Zarządu Oddziału Warszawskiego Związku Literatów Polskich wieczór poświęcony tej rocznicy. W czasie wieczoru, w dniu 18

stycznia 1974 r. w Domu Literatów w Warszawie, dyrektor Biblioteki Narodowej doc. dr hab. Witold Stankiewicz i doc. dr hab. Paulina Pelcowa przypomnieli sylwetkę J. A. Załuskiego, natomiast dr Janusz Ankudowicz podzielił się uwagami na temat czytelnictwa powszechnego.

KSIĄŻKI ROKU 1973 WYRÓŻNIONE PRZEZ REDAKCJĘ „NOWYCH KSIĄŻEK”

Redakcja *Nowych Książek* ogłosiła dziesięć polskich książek z literatury pięknej i humanistyki, które w roku 1973 — zdaniem zespołu redakcyjnego — były »szczególnie godnymi uwagi zjawiskami ideowymi, artystycznymi bądź intelektualnymi«.

Wśród wyróżnionych pozycji znalazły się: *Pomorze* Zbigniewa Flisowskiego, *Historia literatury polskiej* — Barok Czesława Hernasa, *Bielsze nad śnieg* Tadeusza Nowaka, *Historia Śląska* Kazimierza Popiołka, *Encyklopedia Tatrzańska* Zofii Radwańskiej-Paryskiej i Witolda H. Paryskiego, *Bogusławski* Zbigniewa Raszewskiego,

Konopielka Edwarda Redlińskiego, *Refleksje nad ówlatą* Jana Szczepańskiego, *Ostatnia reduta* Rafała Witkowskiego oraz *Westchnienie za Lapu-Lapu* Lucjana Wolanowskiego.

Ponadto redakcja wyróżniła jako cenną inicjatywę wydawniczą *Polską myśl filozoficzną i społeczną* pod red. naukową prof. dr Andrzeja Walickiego oraz *Maty słownik cybernetyczny* pod red. Maril Kempisty. Wyróżniono także — za wysoki poziom edytorski — *Rękopis dzieła Mikołaja Kopernika „O obrotach”* (Dzieła wszystkie t. I).

L.B.

Węgierska Akademia Nauk powołała w dniu 1 czerwca 1973 roku Unię Informacji Ekonomicznej. Zadaniem Unii jest opracowywanie i publikowanie informacji analitycznych o problemach ekonomicznych oraz organizowanie wymiany informacji pomiędzy zainteresowanymi instytucjami.

FID News Bulletin 1973 nr 8.

BIENNALE ILUSTRACJI KSIĄŻKOWEJ

W dniach 7-11 września 1973 r. odbył się czwarty z kolei, międzynarodowy przegląd ilustracji książkowej — Biennale Ilustracji — Bratysława 1973. Impreza ta organizowana jest z inicjatywy UNESCO przez Międzynarodowy Gabinet Ilustracji, który powstał w roku 1970 w Słowackiej Galerii Narodowej w Bratysławie. W tegorocznym przeglądzie wzięło udział 298 artystów z 42 krajów. W ramach Biennale odbyło się sympozjum na temat: Estetyka i pozaestetyczne aspekty ilustracji książek dla dzieci.

Zorganizowano ponadto dwie indywidualne wystawy:

— Zdobywcy Grand Prix 1971 — Andrzeja Strumiły (Polska),

— Zdobywcy Andersenowskiej nagrody za ilustrację — Ib Spang Olsena (Dania).

Citadel (Bratysława) 1973 nr 10.

DOKUMENTACJA ARCHIWUM KSIĘGARSTWA W NRF

Komisja Historyczna Towarzystwa Księgarzy Niemieckich założyła w roku 1878 Archiwum Księgarstwa Niemieckiego. Celem Archiwum było gromadzenie dokumentacji i wydawanie Historii Księgarstwa w Niemczech. Do roku 1898 przygotowano 20 tomów materiałów. Kolekcja ta przedstawia wyjątkową wartość jako zbiór materiałów źródłowych do historii księgarstwa i drukarstwa w krajach Europy Centralnej. Zawiera również rozprawy krytyczne z zakresu sztuki drukarskiej, oprawy książek, historii drukarstwa, bibliografii, bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych.

W roku 1956 rozpoczęto wydawanie dokumentów Archiwum. W zależności od objętości pozycji, rocznie ukazują się sześć lub więcej tomów.

Buletyn UNESCO dl'a Bibliot'ek 1973 nr 3.

KSIAŻKA KUBAŃSKA W ZSRR

W związku ze świętem narodowym Kuby (26 lipca) odbyła się w ZSRR dekada książki kubańskiej. Uroczyste otwarcie dekady nastąpiło w Państwowym Komitecie Rady Ministrów ZSRR w Moskwie. Udział w nim wzięli przedstawiciele wydawnictw, poligrafii i księgarstwa. Na wystawie książki kubańskiej, urządzonej w ramach dekady w sali Wszeczziwzwiązkowej Państwowej Biblioteki Literatury Obcej, można było zaznajomić się z najciekawszymi wydawnictwami Kuby. W ostatnich latach wydano w ZSRR ok. 150 tytułów książek kubańskich w 5 mln egzemplarzy.

Poligrafija 1973 nr 10.

INDEKS KWIC PRAC POŚWIĘCONYCH EUROPIE POŁNOECNEJ

Boreal Institut for Northern Studies, University of Alberta w Edmonton (Kanada) rozpoczął wydawać miesięczny indeks KWIC autorów i tytułów artykułów, których tematem jest Europa północna. *Northern Titles* opracowywany jest w języku angielskim, a artykuły publikowane w innych językach są włączane tylko wtedy, gdy posiadają obszerne streszczenia angielskie. Do indeksu włączane są, oprócz tytułów artykułów z czasopism otrzymywanych przez Bibliotekę Boreal Institute, tytuły dokumentów urzędowych i ważniejsze nagłówki z prasy, gdyż redakcja *Indeksu* stara się przede wszystkim dostarczyć omówień nie zawartych w bardziej tradycyjnych bibliografiach i indeksach.

Information P.I. 1973 nr 4.

UNESCO ogłosiło rok 1974 Międzynarodowym Rokiem Ludzkości Świata. Biblioteki, zgłaszając akces do wzięcia udziału w tej kampanii, podejmują następujące zadania:

- rozpowszechnianie materiałów informacyjnych o problemach demograficznych, przygotowanych przez UNESCO i inne organizacje;
- przekłady i adaptacje tych materiałów na języki narodowe;
- organizowanie grup dyskusyjnych.

Informacyjny listok IFLA 1973 nr 39.

AUTOMATYZACJA INFORMACJI NA SKALĘ MIĘDZYNARODOWĄ — NARADA W MOSKWIE

Międzynarodowe Centrum Informacji Naukowej i Technicznej w Moskwie podjęło decyzję o utworzeniu międzynarodowego systemu inte. realizowanego przy pomocy techniki elektronicznej. Pierwsze posiedzenie Rady Systemu odbyło się w Moskwie w dniach 20-22 lutego 1973 roku. Na posiedzeniu tym rozważano problemy teoretyczne i organizacyjne związane z realizacją i funkcjonowaniem Systemu oraz zatwierdzono program działania w tym zakresie na lata 1973-1975.

W celu zapewnienia pełnej realizacji podjętych zadań powołane zostały grupy robocze, które będą opracowywać najważniejsze dla tego etapu realizacji Systemu zagadnienia:

1. Zasady budowy i zarządzania Systemem.
2. Opracowanie projektu automatyzacji Systemu.
3. Unifikacja nośników informacji w Systemie.

Ceskoslovenska informatika 1973 nr 9.

AUTOMATYKA W NORMALIZACJI

W Centrum Informacyjnym ISO w Genewie stworzony został automatyczny system informacyjny w zakresie normalizacji. Opracowano program katalogu zleceń ISO, klasyfikowanych według deskryptorów i UKD, realizowany przy użyciu komputera. Katalog ten, dostarczony wszystkim instytucjom w poszczególnych krajach zajmujących się sprawami normalizacji, będzie podstawą do katalogowania norm. Jednocześnie możliwe będzie — przy jego użyciu — takie tworzenie katalogów, że w każdym następnym roku nanoszone będą jedynie niezbędne zmiany. System ten znacznie zmniejszy zakres pracy osób zajmujących się publikowaniem rocznych krajowych katalogów norm oraz proces wyszukiwania informacji.

Buletyn UNESCO d'la bibliot'ek 1973 nr 3.

Z. K.

Z ŻYCIA SBP

O życiu i działalności Stowarzyszenia informuje Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zamieszczana corocznie (od 1966 r.) w *Informatorze Bibliotekarza i Księgarza* wydawanym przez Stowarzyszenie nieprzerwanie od 1956 r. Od listopada 1972 r. bieżących wiadomości (mniej więcej co dwa miesiące) dostarcza również *Komunikat Organizacyjny SBP* wydawany w formie powielanej przez Prezydium ZG SBP, rozprowadzany drogą organizacyjną do Zarządów Okręgów i Oddziałów. *Bibliotekarz* — miesięcznik docierający do wielu biblio-

tek na zasadzie prenumeraty — ma znacznie większe szanse dostarczenia zainteresowanym bibliotekarzom informacji o pracach, inicjatywach i zamierzeniach Stowarzyszenia, stąd niniejsza rubryka na jego łamach.

Przegląd Biblioteczny (kwartalnik) publikuje materiały z posiedzeń plenarnych ZG (w skrócie) oraz co trzy lata pełne materiały z Ogólnokrajowego Zjazdu Delegatów SBP. Informacje dotyczące Zjazdu w Bydgoszczy w 1972 r. zamieszczono też w nr 1/73 *Bibliotekarza*. Tutaj informujemy o działalności SBP w okresie X 72-IX 73.

Zarząd Główny, Sekcje, Komisje

Prezydium ZG SBP odbyło w IV kwartale 1972 r. 4 posiedzenia, na których omówiono projekty planu pracy ZG na kadencję 1972-1975, plany pracy Sekcji i Komisji problemowych.

Dnia 25 kwietnia odbyła się w Warszawie konferencja na temat działalności Okręgów SBP z udziałem przewodniczących i sekretarzy Okręgów oraz członków Prezydium ZG SBP. Referat pt. „Problemy aktywizacji Okręgów SBP” wygłosił kol. F. Łozowski, przewodniczący Referatu do spraw Okręgów SBP. Referent i dyskutanci podkreślili konieczność znalezienia właściwych form ożywienia działalności Okręgów i Oddziałów, szerokiej informacji o pracach wszystkich ogniw Stowarzyszenia, powiązania działalności komisji problemowych ZG z odpowiednimi komórkami terenowymi, a nade wszystko zachęcenia młodych bibliotekarzy do aktywnego udziału w poczynaniach Stowarzyszenia i podejmowania własnych inicjatyw.

Komisja Centralnych Katalogów działająca pod przewodnictwem Kol. W. Pindlowej postanowiła przeprowadzić w wybranych Okręgach cykl zebrań informacyjno-szkoleniowych na temat współpracy zainteresowanych bibliotek i ośrodków informacji z katalogiem centralnym BN sporządzanym systemem ARKA.

W Krakowie odbyła się (26 IV 1973) narada zorganizowana przez Sekcję Bibliotek Szpitalnych pod kierownictwem kol. Wandy Kozakiewicz z udziałem przedstawicieli Okręgów: Kraków m., Kraków woj., Olsztyn, Opole, Rzeszów, Wrocław. Słowo wstępne wygłosił prof. dr J. Aleksandrowicz. Kol. D. Gostyńska przedstawiła referat nt. „Biblioterapia w praktyce klinicznej” połączony z pokazem pomocy biblioterapeutycznych stosowanych w pracy biblioteki w Klinice Chorób Gardła i Krtani w Krakowie.

W Szczecinie miała miejsce IV Krajowa Konferencja Bibliotek Muzycznych (15-16 VI) zorganizowana staraniem Sekcji Bibliotek Muzycznych i Okręgu SBP w Szczecinie przy współudziale Woj. i Miejskiej Biblioteki w Szczecinie pod przewodnictwem kol. M. Prokopowicz. Konferencja poświęcona była problemom katalogowania druków muzycznych oraz nagrań gramofonowych i magnetofonowych w różnych typach fonotek. Referat wprowadzający wygłosił kol. Adam Mrygoń.

W części organizacyjnej Konferencji omówiono nowe, rozszerzone zadania Sekcji w związku z utworzeniem Polskiej Grupy Narodowej w AIBM w 1972 roku. W skład tej Grupy wchodzi: Biblioteka Narodowa, Biblioteki Uniwersytetów w Warszawie, Wrocławiu i Toruniu, Biblioteka Instytutu Sztuki PAN w Warszawie, Biblioteka Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Katowicach, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie oraz członkowie indywidualni: Maria Prokopowicz (Warszawa), Kornel Michałowski (Poznań), Karol Musioł (Katowice). Wszystkie wymienione biblioteki uczestniczą we współpracy międzynarodowej w ramach AIBM. Zarząd Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP pełni funkcje zarządu Polskiej Grupy Narodowej.

Komisja Mechanizacji i Racjonalizacji Pracy Bibliotecznej powołała zespoły robocze do spraw: 1) programu racjonalizacji pracy bibliotecznej, 2) sprzętu i wyposażenia bibliotek, 3) propagandy racjonalizacji pracy bibliotecznej, 4) mechanizacji i automatyzacji procesów biblioteczno-informacyjnych oraz 5) zespół ekspertów w sprawach mechanizacji i racjonalizacji pracy bibliotecznej.

Komisja do spraw Kształcenia i Doskonalenia Bibliotekarzy pod przewodnictwem kol. St. Kubiaka podjęła dyskusję nad przyszłością kształcenia kadr bibliote-

karskich w kraju. Za podstawę dyskusji posłużył „Projekt jednolitego systemu kształcenia bibliotekarzy” opracowany przez Sekcję ds. Kształcenia i Doskonalenia Kadr PRB oraz ankieta opracowana przez Komisję SBP. Wypowiedziały się Okręgi: Białystok, Gdańsk, Katowice, Koszalin, Kraków m., Kraków woj., Lublin, Łódź m., Opole, Olsztyn, Rzeszów, Poznań, Wrocław.

Jako podstawowe braki „Projektu” wysuwano: niepowiązanie systemu kształcenia bibliotekarzy z ogólnym systemem kształcenia w kraju, nieuwzględnienie problemu kształcenia permanentnego, pominięcie problemów informacji. Zgłoszono między innymi następujące postulaty: przyjęcie matury jako kryterium kwalifikującego do zawodu bibliotekarskiego, równomierne rozmieszczenie ośrodków kształcenia bibliotekarzy w kraju.

Na marginesie dyskusji nad „Projektem” wypowiedziano się krytycznie o podziale zawodowej grupy bibliotekarzy na służbę biblioteczną i bibliotekarzy dyplomowanych.

Na posiedzeniu Komisji do spraw Kształcenia i Doskonalenia Bibliotekarzy (3 VII 1973) w Poznaniu, z udziałem licznych ekspertów, poddano dyskusji „Projekt jednolitego systemu kształcenia bibliotekarzy” oraz uwagi i projekty opracowane przez niektóre Okręgi. Wysznięto szereg wniosków i dezyderatów, m.in. wskazano na potrzebę dokonania analizy stanu ilościowego, rozmieszczenia i wykształcenia kadry zatrudnionej w bibliotekach i ośrodkach informacji i w oparciu o powyższe dane opracowania prognozy rozwoju bibliotek i ośrodków z podaniem wskaźnika wzrostu kadry w następnym 20-leciu.

W ramach II Kongresu Nauki Polskiej (26-29 VI) obradowała Podsekcja Informacji i Dokumentacji Naukowej. Referat nt. „Stan i perspektywy rozwojowe w dziedzinie bibliotekoznawstwa, informacji i do-

kumentacji naukowej” przedstawił przewodniczący SBP Witold Stankiewicz. Referent scharakteryzował osiągnięcia organizacyjne i badawcze bibliotek, informacji i dokumentacji oraz nakreślił perspektywy rozwoju: sieci bibliotek, ośrodków informacji naukowej i archiwów; omówiono też problematykę badań z zakresu bibliotekoznawstwa, archiwistyki i ruchu wydawniczego.

Polskie Radio nadało (8 VIII 1973) wywiad z Sekretarzem Generalnym ZG SBP kol. Janiną Cygańską w ramach audycji „Monitor Nauki Polskiej”, w którym przedstawione zostały prace i zamierzenia Stowarzyszenia związane z Rokiem Nauki Polskiej.

Komisja Wydawnicza ZG SBP opracowała i rozesłała do Zarządów Okręgów oraz imiennie do aktywistów Stowarzyszenia „Ankiętę wydawniczą” dotyczącą wydawnictw SBP. Odpowiedzi na ankiętę będą pomocą w opracowaniu planu perspektywicznego działalności wydawniczej SBP.

Stypendium im. prof. W. Tatarkiewicza

W 1972 roku przyznane zostały po raz pierwszy stypendia dla młodych bibliotekarzy ufundowane przez wielkiego uczonego prof. dr Władysława Tatarkiewicza. W marcu 1973 r. prof. Tatarkiewicz przekazał ponownie 10 tys. złotych Zarządowi Głównemu SBP z przeznaczeniem na stypendia dla bibliotekarzy wyróżniających się w pracy zawodowej i podnoszących stale swe kwalifikacje. Jednym z warunków przyznania stypendium jest nieprzekroczenie 35 lat życia.

Po przeanalizowaniu wniosków nadesłanych przez 13 Okręgów SBP przyznano stypendia po 5000 zł każde kol. kol.: Irenie Nitsche (Biblioteka Śląska) i Tadeuszowi Matyjaszkowi (PiMBP w Słupsku).

Ewa Pawlikowska

Cena zł 5.—

INDEKS 35451

Adres redakcji i administracji: Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7
Zakład Graficzny Biblioteki Narodowej. Zam. 44/74. Papier druk. sat. V kl. 70 g B-1.
Obj. 2,25 ark. druk., 4 ark. wyd., nakł. 7100. W-99